Bibliotek 1800

Adolf Müllner

Kuglen

–Af en kriminalassessors papirer –

Adolf Müllner

Kuglen

Af en kriminalassessors papirer

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Adolf Müllner: *Kuglen* er oversat af Kim N. Jensen (f. 1955), baseret på en forkortet dansk udgave fra 1857 og samtidige tyske originaler. Oversætteren har givet tilladelse til distribution af oversættelsen under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Adolf Müllner: *Kuglen* is translated into danish by Kim N. Jensen (b. 1955), based on an abridged danish version from 1857 and various german originals. The translator has consented to the distribution of his work under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. Skoven

En samling akter angående en vidtforgrenet tyvebande, som i nogle uger var svulmet op til den pligtmæssige læsers store ubekvemmelighed, fastholdt mig ved mit arbejdsbord lige til mørkningen, som på grund af en uvenlig efterårsdag indtraf tidligere, end min tjener ellers var vant til at bringe mig lys. Trang til en ånds- og øjenhvile bestemte mig til at afvente dette øjeblik i min lænestol. Igennem vinduet og de sparsomt nedfaldende første sneflokke strejfede mit ledige blik henover de lavere tage af den lille by og hen til den en mil borte værende grænseskov, der skilte mit lille fædreland fra det nærliggende større rige, men som dog for størstedelens vedkommende tilhørte det førstnævnte. Denne vidtløftige, mørke skov havde i den sidste tid været et tavst vidne til flere overfald på rejsende, hvilket lod formode tilstedeværelsen af en bevæbnet bande, skønt intet mord endnu var blevet begået. At opdage et sådant, at kunne høre om et med sår dækket lig i grænseskoven var mit varmeste ønske og – hvor paradoksalt det også må synes! – jeg tør kalde det et *menneskekærligt*. For uden kraftige forholdsregler ville det være vanskeligt at genoprette den almene sikkerhed, og den nærmeste kriminalret i nabostaten havde afvist min indtrængende begæring om at lade skoven rense med militær med det svar, at den på grund af "den for tiden fremherskende permanente eksercertid" ikke turde vove at foreslå regeringen en slig anvendelse af soldaterne, før det

var bevist, at skoven var blevet besudlet af udøst menneskeblod af disse banditter.

Derfra hidrørte min længsel efter et *corpus delicti* for et mord, jo dristigere, grusommere og mere oprørende desto bedre; derfor havde jeg gennemlæst de tykke undersøgelsesakter blad for blad, og nu, da jeg hvilede mig efter en flere timers vedholdende åndsanstrengelse, spillede mit ønske uvilkårligt over i min fantasis regioner. I den mørke grænseskov, som den tiltagende dunkelhed lidt efter lidt unddrog mit blik, så jeg røvere med bøsser snige sig ud af deres smuthuller; jeg så dem fra bagholdet nedskyde vandringsmænd med pengekatte om livet, forene sig på signalet af en fløjte for at antaste svært pakkede rejsevogne, rive postillonerne af hesten, tjenerne fra bukken, passagererne ud af vognene, kneble de fruentimmer, der skreg på hjælp, binde dem til skovens træer og stikke dem til døde med knivstød, kort sagt jeg så for mig Schillers Spiegelberg-bande udøve de skændigste gerninger, der fandtes inden for deres håndværk med stadig stigende ligegyldighed og grusomhed, og det uden at jeg følte andet derved, end hvad omtrent en forfatter, der netop arbejder på en rigtig en af de blodigste scener i en røverroman, må føle.

Af disse fornøjelige drømmerier vækkede endelig min tjener mig, idet han bragte mig min arbejdslampe og anmeldte en fremmed, som forlangte at tale med mig i påtrængende forretningsanliggender. Han havde kaldt sig *Ferdinand Albus*, handelskommis fra B…, og fremsat sin forespørgsel om at se mig i min egenskab af kriminalassessor på så anstændig en måde, at tjeneren havde fundet det passende at skille ham af med hans snedækkede kappe og hat og føre ham ind i

venteværelset, skønt dette hverken var opvarmet eller oplyst. Jeg bød ham at rette denne fejl ved at føre den fremmede ind i mit arbejdsværelse og tænde lys. Han trådte nu ind. En velvoksen ung mand i en lys rejsefrakke og, så vidt lampeskærmen tillod det, tilsyneladende med fine, indtagende ansigtstræk. Men trods skyggen forekom hans ansigt mig så påfaldende blegt, at jeg var tilbøjelig til at holde ham for sygelig. Med et høfligt buk gik jeg ham i møde, og det forekom mig sælsomt, at han, som min tjener havde meldt som "en fin og dannet herre", ikke gengældte min høflighed, men blev stående stift opret, som en adspredt, der ikke ved, hvor han for øjeblikket befinder sig, eller har glemt, hvad han ville der.

"Hvilken sag, min herre, skylder jeg æren af Deres besøg?" tiltalte jeg ham.

"Den forfærdeligste, hr. assessor!" svarede han med hæs stemme, som kun anstrengelse syntes at gøre forståelig. "Min broder, min kødelige broder, købmand Heinrich Albus, er i dette øjeblik – lige for mine øjne, ved min side – blevet skudt ihjel af en røver."

"Hvor?" spurgte jeg rask og med en stemme, der ufejlbarligt måtte forekomme ham usædvanlig, da den mere passede til mit føromtalte ønske, end til hans rædselsstemning.

Han tøvede nogle sekunder med svaret og sagde så:

"I grænseskoven, hr. assessor."

Dette svar havde jeg ventet, for jeg havde ønsket det; men nu faldt den modsigelse mig ind, hvori tiden syntes at stå med stedet.

"I dette øjeblik, siger De, men der er en god mil …"

"Min Gud!" udbrød han med bævende stemme, "hvad er øjeblikket, hvad er tid, hvad er evighed i min tilstand? Her, her" – han trykkede hånden mod sin pande – "her står det forfærdelige, blodige syn, evigt nærværende – ingen fortid, ingen tid – intet rum!"

Åndedrættet syntes at mangle ham. Tjeneren bragte lys. "Fat Dem, min herre," sagde jeg, idet jeg greb ham ved hånden og trak ham bort fra døren hen imod sofaen. Nu lå hans ansigt fuldt belyst; det viste en dyb, uhyre smerte, skønt hans øje var tørt. Hans netop overståede følelsesudbrud syntes at farve hans kinder med en bleg rødmen, som straks igen forsvandt.

"De må tilgive mig," sagde han efter et ophold, "når jeg ikke afgiver for Dem en beretning så ordentlig og klar, som jeg burde overfor en øvrighedsperson. Det skete, sete og følte forvirrer min tunge – jeg forstår lige så lidt at afgøre, om jeg taler ret, som jeg ved, om det er det rigtige, jeg har gjort efter den skrækkelige ulykke."

"Tillad mig at udspørge Dem om tildragelsen, således som vi kriminalassessorer plejer i en undersøgelse. Deres broder faldt for et skud?"

"Ja!"

"Ved Deres side?"

"Han døde i mine arme."

"Rejste De begge alene og til fods?"

"Ja, min broder skulle præstere en betaling i M…. Han håbede at kunne gøre det nemmere, når han gjorde det i egen person. Vi havde fra B… kun fire mil dertil ad stien gennem skoven. Jeg ledsagede ham."

"Og der blev De overfaldet? Af én eller af flere?"

"Af én, så vidt jeg ved."

"Så vidt De ved? Det må dog endnu have været dagslys?"

"Ja. Jeg så kun røveren flygte. Vi var kommet vel omtrent hundrede skridt fra hinanden, jeg var sakket noget bagud. Jeg hører en ordstrid, et råb om hjælp. Jeg iler til og ser ham brydes med en mand. Et skud falder – o, min Gud, min Frelser!"

"Deres broder var ikke bevæbnet?" spurgte jeg efter en pause, som jeg mente at måtte unde ham for at komme til sig selv.

"Med en spinkel kårdestok, ellers ikke."

"Og De selv?"

"En dobbeltløbet pistol, en terzerol. Ak, min Gud, det var hans død!"

"Hvorledes? *Deres* våben?"

"Det frygter jeg. Jeg rev den af mit bælte, da jeg ilede ham til hjælp. Da røveren så mig, skød han og kastede sig ind i krattet. Heinrich sank sammen. Jeg sprang ind i krattet, sendte en kugle efter flygtningen og ilede tilbage – forgæves håb! Han var truffet dødeligt i brystet. Endnu levede han – i mine arme. – 'Red dig – red dig selv, Ferdinand' – O! ulykke –"

Den unge mand slog fortvivlet armene om mig, og varme tårer strømmede fra hans øjne. Trøst havde her ikke været på sin rette plads. Jeg skød ham blidt tilbage fra min skulder, gav ham mit lommetørklæde til at tørre sine våde kinder, og nogle minutter efter fortsatte jeg min sørgelige eksamination.

"Den døendes advarsel om at redde Dem var, i sligt et øjeblik lige så ædel som betænksom. Røverens flugt og Deres skud kunne ikke sikre Dem mod en kugle, affyret fra et skjul i buskadset. De forlod straks det farlige sted?"

Han nikkede tavs.

"De er stadig i besiddelse af Deres våben?"

Han syntes at betænke sig og knappede sin overkjole op. Han bar under samme et bredt læderbælte, som var forsynet med pistolhylstre. Men begge var tomme.

"Pistolen," sagde han, "jeg ved, ved Gud, ikke så nøje …"

"Det er også uvæsentligt. De lod den måske blive tilbage i Deres bestyrtelse. – Men, De er dog vel ikke selv såret?"

"Nej."

"I Deres arme hensov den ulykkelige … og blodpletten på Deres bryst?"

Han stirrede ned.

"*Mit* blod," sagde han dumpt og langsomt, "min *faders* blod! Oh, du rædsomme farve!" En feberrysten syntes at overkomme ham ved dette syn, som han dog kun vanskeligt formåede at løsrive sig fra.

"Mit bryst," vedblev han efter en pause, "har kysset hans dødssår, som min mund hans kolde læber. Jeg ved ikke, hvor længe det varede, inden jeg tænkte på, hvad der var at gøre. Pungen med guld, brevtasken og uret tog jeg til mig. Her er de. Jeg ville nå den nærmeste øvrighed endnu før aften, men i landsbyen foran skoven faldt det mig ind, at jeg kunne anmelde det skete for landfogeden. Jeg beskrev ham vejen og stedet, og erfarede af ham Deres navn og bopæl. Han samlede bønder, der måtte bevæbne sig med høtyve, og forsikrede mig, at liget, når det blev fundet, skulle blive bevogtet indtil nærmere ordre fra Dem."

Her havde jeg altså på en gang det så ønskede tilfælde, som den nærliggende ret afventede for at frigive soldaterne fra deres eksercits. Jeg befalede at holde min vogn i beredskab, at opbyde

retsbetjentene, forsyne folkene med fakler og indkalde de tvende politilæger i distriktet, så de straks kunne følge med mig, eller følge efter så snart som muligt til Waldrainsdorf for der at foretage deres pligtmæssige undersøgelser på liget. Imedens dette skete, blev Albus' anmeldelse ført til protokols. Han gentog fortællingen med nogenlunde fatning, dog ikke uden smertelige udråb, som uvilkårligt trængte sig frem. Han angav alt, hvad der skete *før* drabet, klart og tilfredsstillende, men kun med hensyn til en nøje beskrivelse af røverens person og klædedragt syntes hukommelsen at nægte ham sin tjeneste, hvilket han selv undskyldte med ordene:

"Set – set ham har jeg egentlig ikke; kun Heinrich. Hans sammensynken lod mig ingen sans, intet øje, ingen bevidsthed til at bevare indtrykket af den flygtendes skikkelse og klædedragt. Den skrækkelige tanke, at han kunne være ramt dødeligt, gjorde mig ufølsom for enhver anden tanke."

"Måske," sagde jeg, "vil noget mere vækkes i Deres erindring, når De kommer tilbage til stedet."

"Vil det være nødvendigt?" spurgte han med et udtryk af rædsel.

"Aldeles nødvendigt. Deres genkendelse af Deres slægtning må ikke mangle."

Han gjorde ingen videre indvendinger. Hans tydelige fysiske udmattelse foranledigede mig til at tilbyde ham en forfriskning, men han nød kun et lille glas rhinskvin. Undervejs var han tavs og syntes flere gange at have feberanfald. Da vi langsomt kørte over broen over floden, blev han opmærksom, så ud af vognens vindue og sagde, mere henvendt til sig selv end til mig:

"Her, her var det!"

"De måtte komme over denne bro," svar jeg, "er der hændet Dem noget her?"

Han lænede sig tilbage i vognen, holdt et lommetørklæde for øjnene og svarede dumpt: "Tanken om selvmord. – Ja," vedblev han efter en pause, idet han på ny kastede et sky blik ud af vognen, "synet af dette skrøbelige rækværk minder mig om det. Fakkelskinnet oplyser afgrunden, den evige, hvortil fortvivlelsen havde ført mig."

Tilståelsen af en slig tanke var mig påfaldende. En slig fortvivlelse syntes ikke at stå i forhold til det passerede.

"Var den ulykkelige," spurgte jeg, "den første nære slægtning, De har mistet?"

"Under slige omstændigheder, ja!" svarede han i en så smertelig tone, at medfølelsen bød mig at tie.

2. Liget

På den anden side af broen kom et ridende bud os i møde med den efterretning, at liget var fundet. Dette syntes ikke at gøre noget indtryk på min ledsager. Vi kørte videre til randen af skoven uden at standse i Waldrainsdorf. Her steg vi ud og fortsatte til fods ind mellem træerne. Albus fulgte, indhyllet i sin kappe, tavs med, som det syntes fordybet i sig selv; hans skridt var imidlertid faste og stadig hurtigere, jo mere vi nærmede os skæret fra bøndernes lygter, der vogtede liget. Respekt for døden, og frygt for spøgelser havde dog fået dem til at holde en betydelig afstand til liget. Da vi nåede derhen, udbrød Albus blot: "Endnu ikke!" og ilede videre. Pludselig blev han stående som rodfæstet; tre skridt fra ham og tæt ved stien lå den afsjælede. Albus kastede sin kappe tilbage, strakte de foldede hænder mod himlen og stirrede nogle sekunder ned på ham. "Oh, rædsel, rædsel!" råbte han – et skrig, der fik blodet til at fryse i vore årer. Så kastede han sig over den døde og begravede sit ansigt ved den hans blodige bryst. Hans udråb og fakkelskæret havde opskræmt en del krager, som skrigende fløj bort. Albus hævede sit hoved, strakte den ene hånd mod himlen og råbte:

"Ha, I ulykkesfugle – ulykkesfugle fra Ibykus! Forfølg morderen! Skrig over ham i teatret – i kirken – for alteret!" Han syntes stivnet som en statue i denne positur. Hævnråbet gik os gennem marv og ben, og ingen vovede at tiltale ham. Idet han derpå som en fortvivlet holdt den knyttede hånd for panden,

udbrød han i en tone af den heftigste smerte: "Nej, nej, det er umuligt; Mariane, du kan ikke bære det, jeg kan ikke bære det! Begge – begge – fortabte."

Stemmen svandt ved de sidste ord, han sank sammen over broderens bryst. Jeg greb ham under armen for at rejse ham op; det lykkedes med nogen vanskelighed. Hans ansigt var ligblegt. Et suk lig en dødsrallen undslap ham, og før jeg kunne nå at tilkalde hjælp fra de nærmeststående, sank han afmægtig sammen foran mig.

Da jeg ikke havde nogle af de midler hos mig, som man almindeligvis bruger for at bringe afmægtige til live, var der intet andet at gøre for os end at lade ham bære til vognen på den båre, der var bestemt for den døde, og jeg lod ham køre i forvejen til Waldrainsdorf, hvor lægerne nu måtte være ankommet. Båren blev bragt tilbage; livløs, men ikke stivnet var han blevet bragt til vogns. En lovformelig genkendelse af liget på mordstedet kunne man ikke mere tænke på. Liget blev løftet op; det nødvendige blev ført til protokols, og hele optoget gik nu til den nærmeste landsby.

Undervejs blev der ikke talt et ord. Mangehånde tanker drog igennem mit hoved. Også den uværdige mistanke, at angiveren af mordet kunne være gerningsmanden, faldt mig ind og ville påtrænge sig forstanden, mens følelsen med uvilje tilbageviste den. En kriminalrets-assessor må man tilgive en slig tanke. Hans embede vænner selv det godmodigste menneske til at tiltro andre den største slethed. Men forstanden og følelsen blev imidlertid enige, inden vi kom til landsbyen. Den skrækkelige mistanke havde i grunden intet at støtte sig til uden netop hr. Albus' overdrevne smerte og hans henvendelse til en "Mariane",

hvilken person måtte være mig dunkel. Men endelig erindrede jeg, at jeg i B… havde hørt tale om en købmand Albus, der skulle være et ønskeligt parti. Den omtalte Mariane kunne være hans brud eller forlovede, og således lod også dette sig forklare.

I Waldrainsdorf fandt jeg i landfogedens hus lægerne beskæftiget med Ferdinand. Hans bevidsthed var vendt tilbage, men tilsyneladende ikke besindelsen. Han talte ikke, og kun tvivlsomme tegn tilkendegav, at han forstod os. En sygdom var efter lægens udsagn i anmarch. At afvente sygdommens udbrud her i landfogedens hus anså lægen for betænkeligt, og jeg tilbød derfor gerne at optage den lidende foreløbigt i mit hus. Jeg lod en betjent ledsage ham i vognen derhen og sørge for ham indtil vor tilbagekomst, således som lægen havde anordnet.

Åbningen af liget, som man i sådanne kriminaltilfælde ikke uden påtrængende nødvendighed skal udsætte, blev derpå foretaget. Der kunne ikke herske nogen tvivl om foranledningen til den i enhver henseende aldeles sunde unge mands voldsomme død. Kuglen var trængt ind i det venstre bryst, havde beskadiget hjertet og lungen, og fandtes, umærkeligt fladtrykt, ved højre skulderblad, som den ikke havde formået at bryde igennem. Den dræbtes kårdestok havde man fundet på mordstedet. Han syntes at have gjort forsøg på at drage den, for den var noget blottet fra skeden. Ferdinands terzerol, som jeg havde formodet at være der, manglede. Bønderne, som var ankommet til stedet, mens det endnu var dagslys, havde ikke fundet den, og efterforskningen i buskadset rundt om ved faklernes lys var frugtesløs.

3. Den syge

Hen imod midnat kom jeg tilbage. Min moder og søster havde omhyggeligt taget sig af den syge; han var bragt til hvile. Lægen fandt ham liggende i feber, men ved fuld bevidsthed. Jeg bad ham derfor straks om den nødvendige underretning angående den ulykkeliges huslige forhold. Med undtagelse af Ferdinand og en onkel på mødrene side i Philadelphia, havde han ingen blodsforvandte i live. En handelsbetjent, en lærling og en karl udgjorde hans tyende. Ferdinand selv var anden kommis hos vekselerer, kammerråd Brandt, og boede i sin principals hus. Det var derfor nødvendigt at give kriminalretten i B… underretning om hændelsen, for at foranledige forsegling af den afdødes efterladenskab, optagelse af et inventarium over hans forretning, og udpegning af en administrator af samme. "Måske," tilføjede jeg, "kunne disse vidtløftigheder undgås, hvis De følte Dem rask nok til at rejse tilbage til B… i morgen, eftersom De er den nærmeste arving."

"Hvem? Jeg?" svarede han i en overrasket tone.

"Upåtvivlelig, såfremt der ikke findes noget testamente."

Dette syntes at forurolige ham. Han spurgte med en vis ængstelse, om han *skulle* modtage arven. Da jeg svarede ham, at han kunne undgå dette, hvis han ikke fandt formuen tilstrækkelig til gældens dækning, viste han en købmandsmæssig stolthed, og forklarede sin betænkelighed ved at modtage arven derved, at han aldrig havde tænkt på at arve broderen, der kun var få år ældre og utvivlsomt ville have

indgået ægteskab. Da han hørte, at jeg ved daggry ville sende den retslige anmeldelse til B..., bad han mig om pen og papir for at skrive nogle linjer til sin principal. Forsøget med pen og blæk oversteg hans kræfter, men med blyant bragte han følgende ord på papiret: "Heinrich er myrdet; jeg ligger syg, men kun af udmattelse. Giv Deres datter denne efterretning med varsomhed, førend hun hører den ved rygtet. Jeg beder Dem sende mig nogle klædningsstykker og noget linned."

Jeg forseglede billetten, skrev adressen og tilføjede: "Til egenhændig overlevering", sagde disse ord højt og bemærkede, at det var for at brevet ikke skulle blive åbnet af frøken Mariane. Det var ham ikke påfaldende, at jeg kendte navnet.

"Hun vil ikke," sagde han, "og til sidst ..."

Han vendte sig om, sukkede dybt og skjulte ansigtet i puden. Jeg tvivlede ikke om, at han havde en forudfølelse af den smerte, som efterretningen ville forårsage hans broders brud.

4. Mariane

Den næste dag, førend mit bud endnu kunne være tilbage, rullede en rejsevogn frem for døren, og hr. kammerråd Brandt lod sig melde. Jeg modtog ham i min moders dagligstue, som var opvarmet, men ikke i brug på dette tidspunkt. Han trådte ind med en ung dame ved armen. Det var hans datter Mariane. Skønt ingen regelmæssig skønhed, har jeg dog aldrig set en kvindeskikkelse og ansigt, som ved første blik stærkere kunne have tiltalt det mandlige køns sanser. Noget over middelhøjde, med en majestætisk holdning, for stærk og yppig til at man kunne kalde hende slank sammenlignet med de kunstige hvepsetaljer, man ser i vore balsale, men dog lige så indtagende: mørkebrunt hår, brændende og sjælfulde øjne, ungdommens og det gode helbred blomstrende på kinder og læber; en skønt buet hals, en strube af samme farve som liljen, når dæmringens halvlys spiller på dens kronblade; et legeme, der bølgede i bløde kurver, en barm, hvis klæde kun dækkede den ved at have opgivet enhver fold; blødt rundede arme og hofter; med andre ord, alt hvad der gennem det blotte syn sætter de følelsesmæssige lyster i bevægelse uden dog derfor at såre skønhedssansen eller den gode smag.

Efter at faderen, en mager mand af venlig, men ikke indtagende mine, og med en temmelig jødisk fysiognomi, havde fremført den sædvanlige anmodning om tilgivelse for forstyrrelsen og jeg havde svaret i lige måde, førte jeg den

fortryllende pige til ottomanen, hvor jeg indbød hende til at tage plads.

"Jeg takker Dem, min ven," sagde hun med en behagelig sølvklar stemme, hvis bæven tydeligt viste, at hendes gemyt var meget bevæget. Det var dog ikke smerte, men bekymring, der slog mig i denne stemme; jeg følte hendes hånd bæve en smule; en ængstelig utålmodighed syntes at ville fremtvinge spørgsmål, som hun kun med møje kunne tilbageholde, for at overlade til sin fader at føre talen. Havde man – tænkte jeg – ladet hende være uvis med hensyn til ulykkens omfang? Jeg vendte mig hurtigt om til den gamle.

"De kommer sikkert, hr. kammerråd, for at høre, hvor længe De endnu må savne Deres medhjælper. Søvnen har styrket ham meget og lægens bekymring er i det store og hele forsvundet. Dog må han ikke forlade sit værelse, og min moder har opslået sin plads der, for at ikke ensomheden endnu mere skulle forøge hans mørke sindsstemning."

"Kun mismod?" sagde Mariane med liv, idet hun rejste sig, nærmede sig mig og lagde den rystende hånd på min arm. "O! Jeg beder Dem, hr. assessor, sig mig kun alt! Er det kun mismod, ikke fortvivlelse, ikke en rasen mod sig selv? Findes der noget som helst våben i hans nærhed? O, min Gud, jeg sitrer for ham. Hvis han er skyldig, hvis han *tror* at være skyldig, hvis han indbilder sig, at han havde kunnet redde sin broder, så er hans mismod frygteligt, og så er han i stand til alt."

Alt dette blev sagt så hurtigt, at det ikke var mig muligt at svare på de enkelte spørgsmål, selv om min forundring over at finde deres forhold så ganske anderledes, end jeg havde formodet, havde tilladt mig det. Det var åbenbart ikke den

dræbtes elskede, som spurgte, det var Ferdinands, eller det var i det mindste ikke hin, men denne, hun elskede. Vidste Ferdinand det ikke selv, da han ved broderens lig råbte: "Mariane, du kan ikke bære dette"? Denne usandsynlighed faldt mig, det vil sige kriminaldommeren, ind.

"Hr. Albus har virkelig, min frøken," gensvarede jeg, "ladet se spor af en fortvivlelse, der havde kunnet blive farlig for hans liv. Han har endog tilstået mig, at han efter den ulykkelige hændelse på broen ved Eichdorf fik idé om selvmord –"

"Der ser De – der ser De, kære fader!" faldt Mariane mig i talen.

"Men," tilføjede jeg, "han tilstod denne tanke med en sand kristens afsky, og denne fare er således forbi."

"De kender ham ikke, min herre. De har ingen forestilling om hans skrækkelige heftighed i ulykken, ikke den, der træffer ham selv, men den han foranlediger. Ak, det ved ingen bedre end jeg, der måneder igennem har frygtet for at høre det skud falde, der ville gøre ende på hans liv."

"Det var et meget forskelligt tilfælde fra dette, min datter," sagde hr. Brandt beroligende.

"Hvem ved? Hvem borger for, at tilfældet ikke er ens, i det mindste i hans hjerne? – Afvigte forår ville han ride på bogholderens hest, som kun lader sig ride af sin herre. Hesten lader sig ikke holde, Ferdinand bliver hidsig, slår dyret – overlister det ved et spring og kommer i sadlen. Hesten stejler, springer til siden, slår ud og træffer kuskens yngste dreng, der ikke hurtigt nok nåede i sikkerhed ved at smutte ind af stalddøren. Da – da skulle De have set ham! Med det blødende, besvimede barn i armene styrter han mig i møde. Hans ben

formåede næppe at holde ham oprejst. Jeg tog barnet fra ham, bar det ind i det nærmeste værelse og kaldte om hjælp. 'Det er forgæves,' råbte han, 'død, og det ved mig!' Krampagtigt rev han sig i håret og styrtede op ad trappen. Jeg ilede efter ham så hurtigt, jeg kunne. Han havde allerede revet en pistol ned fra væggen, og som en rasende brødes han med mig om den. Kun angsten gav mig styrke, men var ikke nogen ilet til, som kunne holde ham tilbage, havde han hugget panden mod væggen. Ser De, således er han, så skrækkelig, og dog med det bedste og ædleste hjerte."

"I det første øjeblik af skyldfølelse –"

"O, nej! I hans tilfælde vender det tilbage. Barnets livsfare, så længe den varede, var også hans. Selv den tanke, at drengen, der ellers havde været opvakt og forstandig, kunne blive åndssløv, hvilket man i begyndelsen befrygtede, kunne han ikke udholde. Der gaves timer, hvor lægens bekymringer gjaldt ham for afgørende vished, og jeg ved, at kun jeg alene –"

Hun holdt pludselig inde og slog med dyb rødme øjnene ned.

"Hvorfor," vedblev hun med sagtere stemme, "hvorfor skammer jeg mig ved at udtale, hvad jeg dog ikke længere kan skjule? Ja, min herre, jeg ved, jeg *tror*, at intet uden min højtidelige ed om at ville følge ham i døden, dengang holdt hans mod oppe."

Hendes tårefyldte øjne var ved disse ord rettede mod himlen, og med hånden på hjertet syntes hun ligesom at gentage denne den inderligste kærligheds tragiske ed. Synet og stemmen rørte mig dybt. Den henrivende skabning var i dette øjeblik fortryllende. Havde vi været alene, havde jeg sikkert forglemt mig selv, havde omfavnet hende og kysset tårerne bort fra

kinden. Hun syntes at have læst dette i mit blik og vendte sig sky bort. Det blik, jeg derpå kastede på hendes fader, gjorde imidlertid en brat ende på min bevægelse. Hvilken kontrast! Manden stod der med skuldrene trukket op og en mine, som om samtalen drejede sig om en lyssky handel, hvor man var tvunget til at tage det onde med det gode for handelens skyld.

"Hr. Albus," sagde han med en kulde og en sindsørhed, der næsten bragte mig til at le, "hr. Albus har nu engang et så underligt temperament. Hr. assessoren vil behage at tilgive min datter hendes heftighed; de unge folk har længe holdt af hinanden, og de har i de sidste uger haft nogen årsag til at betragte hinanden som forlovede."

Denne erklæring virkede til trods for sin smagløshed velgørende på mit sind. Den gav mig en fuldkommen tilfredsstillende oplysning om Ferdinands gådefulde ytringer og hans opførsel samme formiddag, som enkelte gange havde vakt min mistanke af dens slummer. Her var to forskellige temperamenter af voldsom ildfuldhed, som, efter alt at dømme, måtte blive ét eller gå deres undergang i møde sammen. Marianes anelse om overensstemmelse i tilfældene syntes kun alt for vel at være begrundet. Tonen, hvori Ferdinand aftenen før havde talt om sin pistol: "Ak, Gud! det var hans død!" lod mig ikke længere tvivle om, at han tilskrev sig selv skylden for broderens død, fordi han for tidligt havde revet den ud af bæltet og blottet den for røverens blik, som brødes med den faldne og nedskød denne, da han så en bevæbnet ile til. Hans tilbøjelighed til selvpinsel blev mig anskuelig af historien med drengen. Han følte uimodsigeligt denne sin karaktersvaghed, da han genså liget, og hans udbrud til Mariane stod øjensynlig i

fuldkommen sammenhæng med den højtidelige ed, hvorved pigen tidligere havde afholdt ham fra selvmord: "Du kan ikke bære det, jeg kan ikke bære det! Begge – begge – fortabte!" Det lå nu klart for dagen, hvilken bekymring der havde lagt ham disse ord i munden.

Mariane havde under faderens tale atter taget plads i sofaen. Jeg satte mig hen til hende, greb hendes hånd og bad hende berolige sig med hensyn til hr. Albus' nuværende sindsstemning.

"Er det ikke muligt, at han endnu i dag kan køre med os tilbage til B...?" spurgte hun med synlig ængstelse.

"Vi vil høre, hvad lægen siger, min kære, sorgfulde veninde."

"O ja! ja, min herre," svarede hun med et taknemmeligt håndtryk, og to store perler trillede ned ad hendes glødende kinder.

Jeg forlod straks værelset for at lade lægen tilkalde, og bad min søster med et par ord at forberede den syge på sin principals besøg medsamt dennes datter. Da dette skete i forværelset, og jeg havde ladet døren stå åben, så havde hr. Brandt hørt mine ord. Han kom ud og bemærkede, at hans tjener havde medbragt det forlangte linned og klæder. Dette var særdeles heldigt, da jeg var bange for, at Mariane kunne blive forskrækket ved synet af den blodbestænkede vest, han ellers måtte have iført sig. Brandts tjener gik derpå ind for at hjælpe Ferdinand med påklædningen. mens jeg vendte tilbage for at underholde Mariane. Om hvad? Naturligvis om ham. Jeg skildrede hende, hvad der var foregået siden forrige aften. Hun var lutter øre, og udtrykket af taknemmelighed for min omhu for den unge mand talte tydeligt af hendes fortryllende ansigt.

Hr. Brandt havde roligt taget plads ved vinduet og læste i en *Hamburger Zeitung*, som han havde fundet der. Min søster trådte ind og underrettede os om, at hr. Albus var påklædt. Mariane sprang hurtigt op, ilede hen til min søster, som hun omslyngede og trykkede et kys på munden med ordene: "Dette til hans hjælpende engel." Brandt rejste sig med en slags uvilje over forstyrrelsen af hans læsning og fulgte som den sidste, da jeg førte Mariane til den syges værelse.

Han sad på sofaen og ville rejse sig, mens min moder modtog de fremmede, men han syntes at tvivle om sin kraft, idet han ytrede: "De kommer selv?" med et blik på Mariane, der afslørede hele hans sjæl. Synet af hende syntes at virke elektrisk på ham. Hans spørgsmål besvarede hr. Brandt:

"Men naturligvis, hr. Albus; De ved jo, hvor dårligt vi kan undvære Dem i vor forretning."

Imidlertid hilste Mariane på min moder og trykkede hurtigt, jeg kan sige med en slags list, idet han skjulte sin hensigt, hendes hånd til sine læber, førend den overraskede kone havde kunnet forhindre det.

5. Jødinden

Min søster mindedes allerede tidligere at have set Mariane i B…. Begge pigebørnene satte sig ned for at finde ud af hvornår, hvor og hvorledes, og hr. Brandt tog plads ved siden af Ferdinand. Han beklagede meget, at en så agtet og driftig købmand som hr. Heinrich Albus skulle dø så pludseligt og på så ynkelig en måde. Det gjorde ham især ondt, at dette ulykkestilfælde netop skulle indtræffe nu, da det for velanstændighedens skyld gjorde en opsættelse af den ønskede forbindelse nødvendig. Men uagtet den store ulykke, som formedelst hans hurtige afrejse fra B… straks var rygtedes der, havde det dog glædet ham meget af sikker mund at erfare, at de retslige autoriteter havde forefundet den afsjæledes handel og bøger i en ganske uventet gunstig forfatning, skønt han netop at samme grund måtte befrygte snart at miste sin bedste medarbejder, og andet af samme slags.

Midt i denne utidige snakken, hvorved Ferdinands mine udtrykte snart studsen, snart uro og til sidst uvilje, indskød Brandt mange spørgsmål om forretningssager, som Albus havde haft at besørge, og syntes med en forretningsmands omsigt at forberede sig på det tilfælde, at lægen ikke ville tillade den syge at rejse med tilbage.

Denne møje havde været forgæves. Lægen kom og fandt ingen betænkelighed ved at tillade den syge den korte rejse på et par mil, siden Ferdinands svaghed ikke var andet end følgerne af en lang letargisk afmagt. Marianes ansigt, som

indtil da havde udtrykt urolighed, strålede af glæde. Så snart lægen havde fjernet sig – meget tilfreds så det ud til, med det honorar, som hr. Brandt havde rakt ham på Ferdinands vegne – opfordrede hun sin fader til at bryde op. Hun gjorde det med en så åbenbar uro, at det gjorde mig ondt at måtte træde hendes ønske i vejen. Albus måtte først modtage sin broders effekter, som han havde overgivet mig, og denne overlevering måtte nedskrives. Som nærmeste slægtning af den myrdede måtte han træffe foranstaltning med hensyn til liget. Desuden var de folk, som jeg om morgenen havde udsendt for at finde Ferdinands pistol, endnu ikke vendt tilbage. For mine akter var denne omstændighed af nogen betydning. Det var jo dog trods alt en bevæbnet mand, der havde angivet mordet uden at kunne give nogen oplysning om, hvor det dødbringende værktøj, som han påstod at have villet bruge mod den flygtende røver, var blevet af.

Jeg bad kammerråden om at lade spænde fra, og spise til middag sammen med mig. Jeg behøvede blot at omtale, at den forulykkedes brevtaske indeholdt et beløb af 8000 daler, for at overtyde ham om nødvendigheden af en øjeblikkelig, retsformelig overlevering. Synet af den elskede syntes at have gengivet den lidende sin fysiske kraft; han fulgte os ind i spisestuen ved min søsters arm, og tog først plads, efter at Mariane havde sat sig, lige overfor hende, for således til fulde at kunne nyde synet af hendes yndigheder. Den unge pige havde således interesseret mig, at jeg fandt fornøjelse i at iagttage de to elskende. Ferdinand talte meget lidt og spiste endnu mindre. Hans øje veg ikke fra Mariane og syntes helst at følge den fortryllende skabnings lette og yndige bevægelser, når hun ikke

bemærkede det. Hendes blik syntes at undgå at møde hans, og jeg troede mere end en gang at bemærke en flygtig rødmen over udtrykket i hans øjne, der måtte være alt for forståeligt for tredjemand.

Min iagttagelseslyst syntes ikke at være undgået hende, og hun søgte ved en samtale med mig at aflede min opmærksomhed fra Ferdinand. Hun ledte talen hen på mit kald, og idet hun spurgte, ved hvilke midler jeg kunne håbe at finde Heinrichs morder, satte hun mig umærkeligt op på alle assessorers kæphest. Hendes måde at udtrykke sig på og hendes bemærkninger om genstande, der nødvendigvis måtte være hende fremmede, forrådte en usædvanlig klar og udviklet forstand og en modtagelighedsevne, der stod i heldig vekselvirkning hermed. Alt, hvad hun sagde, indtog så uimodståeligt, at nysgerrigheden vandt sejr hos mig efter at erfare, hvorledes datteren at en så lidet indtagende fader havde erholdt så mange åndsfortrin, der ellers kun plejer at være et resultat af en god opdragelse og daglig omgang med udmærkede personer. Hr. Brandts nærværelse lod mig imidlertid ikke få lejlighed til at fremkomme med spørgsmål om dette, men min søster forskaffede mig tilfældigvis nogen oplysning desangående. Hun havde i B… hørt tale om en madame Brandt, som havde efterladt sig ry som en udmærket virtuos på fortepiano, og hun spurgte nu, om denne dame havde været deres slægtning.

"Min moder!" svarede Mariane med en tone og mine, hvori den reneste, barnlige kærlighed afspejlede sig, en kærlighed for hvilken graven ikke er nogen forhindring, og som den jordiske adskillelse snarere giver yderligere dybde frem for at forjage

den, og som derfor påhører enhver venlig erindring fra tredjeperson med melankolsk glæde.

Min søster tav. Brandt tog ordet:

"Det er rigtigt," sagde han i sin sædvanlige tørre tone, "hun spillede ganske herligt, og var i det hele taget en ejegod kone. Hun er død for to år siden og var af ..."

Han standsede pludselig med en art forlegenhed. Et muntert smil spillede om Marianes mund.

"Vor familie er *jødisk*, hr. assessor," sagde hun.

"Har været, har været," rettede hr. Brandt.

"Ikke ganske, kære fader; *familien* er ikke *troen*. Det var min gode, min uforglemmelige moders værk, at vi blev kristne; men hun har aldrig nægtet, at hun var født jødinde."

"Nå ja, det er også ligegyldigt for dannede folk," sagde hr. Brandt. Han førte dernæst atter samtalen hen på Heinrichs morder, takkede Himlen, at det dog ikke var lykkedes røveren at plyndre ham, og vendte sig endelig til Ferdinand med det klodsede spørgsmål:

"Men havde det dog ikke været muligt, kære hr. Albus, at De havde kunnet komme hurtigere til med Deres pistol, og således kunnet frelse Deres broders liv?"

Mariane fo'r sammen ved disse ord og så med stigende angst det indtryk, det gjorde på Ferdinand. Han svarede intet, stirrede stift på kammerråden, blegnede og syntes at ville rejse sig fra bordet.

"Bedste hr. Albus!" sagde Mariane så bønligt, at tårerne uvilkårligt trængte sig frem hos mig, der dog kun var en uinteresseret tilhører. Den henrivende skabning syntes at herske med en tryllerisk almagt over sin elskedes lidenskaber;

han slog blikket ned, hævede det langsomt op til Mariane og sagde derpå med svag stemme:

"Hvilket spørgsmål!"

Pigen så bedende på mig. Jeg kunne ikke misforstå hende og hævede taffelet.

Forretningen med udleveringen af Heinrichs effekter skete med al skånsel for Ferdinands pirrelige følelser. Han underskrev blot protokollen, efter at jeg havde overleveret kammerråden genstandene. Med denne aftalte jeg også begravelsen. Imidlertid indtraf den ubehagelige melding, at al søgen efter den tabte terzerol havde været forgæves.

Jeg kunne ikke lade Ferdinand rejse, uden endnu engang at udspørge ham om, hvor han muligvis kunne have gjort af den. Mariane var til stede; hun syntes at befrygte, at denne omstændighed kunne forårsage et forlænget ophold.

"Tænk Dem om, kære Albus," sagde hun, idet hun lagde sin hånd på hans pande. Berøringen syntes at virke oplivende på hans hukommelse.

"Jeg tror," sagde han, idet han betragtede Mariane, som om hun håbede at læse i hendes øjne, hvad han ikke kunne finde i sin hjerne, "ja sikkert! det ene løb var endnu ladt – på broen – jeg tænkte på *dig* – det står klart for mig, jeg har kastet den i strømmen – for ikke –"

"At blive til selvmorder," tilføjede Mariane i en bebrejdende tone.

"Således er det, hr. assessor, jeg husker det tydeligt, De kan stole på det."

Sagen var i det hele så sandsynlig, at mine betænkeligheder ganske forsvandt. Jeg nøjedes derfor med senere at tilføje dette

i protokollen, uden at besvære Ferdinand med en ny underskrift.

Ved afskeden bad hr. Brandt mig med mere indstændighed, end jeg havde ventet mig af ham, om at jeg og mine, så ofte vi kom til B..., ville betragte hans ringe hus som vort eget.

"O, det gør De nok, min kære herre," sagde Mariane, idet hun rakte mig sin smukke hånd, "og De også, bedste frue, og De, min nye søsterlige veninde, såfremt De da ikke skammer Dem over bekendtskabet med en kristnet jødinde," føjede hun smilende til.

Hun steg sidst i vognen, efter at hun først havde hvisket til tjeneren på bukken: "Portrættet i hans værelse må bort, førend han betræder det."

6. Banditterne

De næste uger forløb med forskellige adspredende kaldspligter. Mordet havde udbredt skræk i omegnen, og hvad nabostatens kriminalpoliti hidtil havde nægtet mig, kom det mig nu selv i møde med; det tilbød at stille et jægerregiment til min rådighed for at gennemsøge skoven. Med dette – sammen med vore egne få tropper – var det muligt at omringe skoven, mens politifolkene gennemsøgte den. Allerede den første dag blev en i hele skoven spredt spidsbub-koloni på omtrent 20 personer grebet, som for størstedelen var ret anstændigt forsynet med koner og børn. Smuthullerne, hulerne og småhusene, som de beboede, lod ingen tvivl om deres erhverv: vildt- og kvægtyveri. Her og der havde de anlagt små vildtkamre, cg man traf kvinderne, ligesom *in flagranti* beskæftigede med at flå får, der bar nabolandsbyernes hjordes kendetegn. Skydevåben af enhver art, pistoler, ammunition, tyvenes sædvanlige instrumenter, rejsekufferter, hvis remme var skåret over, og mange andre sager, der tydeligvis var stjålne, fandtes i overflod. Af disse nomaders foreløbige tilståelser fremgik det, at de havde mange forbindelser udenfor skoven, og flere hælere i de nærliggende landsbyer blev arresteret. De fængslede fordeltes mellem de to nabostater i forhold til det gebet, hvor de blev anholdt.

Jeg havde gjort dette lille felttog med i egen person, og jeg kan ikke nægte, at endnu en anden omstændighed end min embedspligt havde bestemt mig til det. Officeren, som

kommanderede militæret fra B..., en ung mand fuld af takt og videnskabelig dannelse, kendte den Brandt'ske familie og talte lige så gerne som jeg om den fortryllende "kristne jødepige". Hendes rygte var uplettet og hendes faders kredit som købmand lå over enhver tvivl. Hun var sin faders eneste barn, omtrent atten år gammel, afholdt af sine omgivelser, og formåede at gøre sin indflydelse gældende over sin fader trods en dobbelt så gammel, fjern slægtning, der stod for husholdningen i det Brandt'ske hus efter moderens død. Hun gik for at være, om ikke et glimrende, så dog et ret godt parti, og en tid lang havde man holdt Heinrich Albus for at være den lykkelige, til hvem hr. Brandt havde bestemt hende, i det tilfælde, at dennes for få år siden etablerede silkehandel ville tage det opsving, som hans driftighed, omsigt og sparsommelighed lod formode. Men for omtrent et år tilbage var man blevet af en anden mening. Ved denne tid kom Ferdinand Albus tilbage fra en toårig rejse, han havde gjort som handelskommis for et stort handelshus til Nordamerika, og besøgte sin ældre broder i B..., hvor han aldrig tidligere havde været. Hans ophold forlængedes ud over grænsen for et sædvanligt besøg og på Heinrichs udtrykkelige anmodning indtrådte han ikke alene som kommis på hr. Brandts kontor, men blev også dennes husfælle. Siden den tid troede man i B..., at han havde lyst til at tjene sine bibelske "syv år" for den smukke jødinde, og at det skete med den ældre broders samtykke, som efter sigende havde hans arvepart fra fædrenesiden stikkende i sin handel. Men siden Heinrichs mord var man overbevist om, at hr. Brandt ville afkorte noget af den i det gamle testamente fastsatte tjenestetid, fordi

Ferdinand uventet var blevet arving til en formue, om hvis anselighed den retslige undersøgelse ikke havde efterladt nogen tvivl.

Officeren kendte mere til Ferdinand end til hans broder og mente, at denne var bedre skikket til at være soldat end handelsmand. Han skulle være ildfuld, livlig, en god rytter, svømmer, danser, skøjteløber, skytte – og formodentlig også fægter – for med sin ualmindelige heftighed opførte han sig stedse som en mand, der ikke skyede nogen æressag. Men uagtet denne fejl var han meget afholdt i selskabelige kredse og havde blandt mændene på hans alder flere venner end fjender, fordi han var i stand til at føle hurtigt og varmt for det, der interesserede andre. Hans livsvandel var i et og alt anstændig og regelmæssig, hans udgifter mådeholdne, og nærede han en lidenskab for nogen af unge mænds passioner, så var det for teatret, der blot kostede ham entréen, eftersom han ikke indlod sig i omgang med de skønne på brædderne, men var tilfreds med at nyde skuespillet, der ofte henrev ham i den grad, at han vakte sine naboers opmærksomhed ved sine uvilkårlige udbrud.

Hele denne skildring passede ganske til den forestilling, jeg havde dannet mig om Ferdinands karakter og det glædede mig for Marianes skyld, da hun havde interesseret mig alt for meget til at jeg skulle have undet en mand, der var uværdig til hendes kærlighed, at komme i besiddelse af hende.

7. Tavs fortrolighed

Så lidet også et nærmere bekendtskab med hr. Brandt kunne tiltale mig, og hvor mange betænkeligheder der end opstod hos mig over, som en ungkarl på nogle og tredive år at knytte omgang med en fortryllende og særdeles indtagende pige, der var så godt som forlovet med en anden, så modstod jeg dog ikke fristelsen ved næste lejlighed, der for nogle dage førte mig til B…, at aflægge mine nye bekendte mit besøg.

Jeg blev modtaget som en ven, ja som en kær pårørende, og selv den tørre kammerråd fuldbyrdede sin venskabelige indbydelse til at anse hans hus som mit eget i bogstavelig forstand, idet han uden mit vidende gav ordre til at lade min endnu ikke fraspændte vogn køre fra det hotel, hvor jeg var steget af, til hans gård og lod mine sager bringe op i det smukkeste værelse. Hvad jeg så indvendte imod det, så hjalp det ikke; Mariane var uimodståelig, og mit ophold blev mig så meget mere behagelig, som jeg der af hendes mund fandt lejlighed til at lære hendes kære Ferdinand at kende fra hans bedste side.

Da Ferdinand Albus fra ungdommen af var opdraget for handelsstanden, besad han vel ikke nogen lærd eller klassisk dannelse, men han havde læst og tænkt sig langt ud over de grænser, indenfor hvilke købmænds åndsevner ellers plejer at bevæge sig. Hans lidenskab for teatret havde gjort ham modtagelig for poesien dg de skønne kunster, skønt den tyske scene allerede dengang havde begyndt at tilbagesætte den

sande dramatiske digtekunst og indrømme sensationslystent utøj af enhver art dens plads. Han havde desuden længe levet i den Ny Verdens store republik, hvor hans onkel i mange år havde opholdt sig, og medbragte derfra et livligt og anskueligt begreb om menneskerettigheder og menneskeværdighed, folkefrihed og samvittighedsfrihed, borgerdyd og statsret, hvilket gjorde hans anskuelser om de europæiske affærer meget interessante.

Mariane syntes med stille glæde at bemærke, hvor meget han tiltrak mig, og befordrede vor tankeudveksling på en så lidet søgt og indtagende måde, at der af den deltagelse, som hans heftige, men nu tilsyneladende noget dæmpede smerte havde indgydt mig, og af hans taknemmelighedsfølelse, som den venlige optagelse i min families skød havde indgydt ham, på kort tid dannede sig en art venskabeligt forhold imellem os, hvilket ved gensidige besøg også udstrakte sig til min familie og blev til det, man kalder en fortrolig omgang, skønt vi gensidigt just ikke betroede hinanden andet, end hvad enhver gerne måtte vide.

At Mariane udøvede en vis tiltrækning på mig, bemærkede han selv og lod ikke til at have noget mod det, hvad enten han nu følte sig fuldkommen rolig og i besiddelse af hendes fulde jomfruelige kærlighed, eller han holdt min tilbøjelighed for ganske uafhængig af sanselig drift. Og i virkeligheden tror jeg, at han i henseende til det sidste punkt ikke tog fejl. Det overraskende indtryk, som hendes legemlige skønhed havde gjort på mig, var forsvundet ved den deltagelse, som hendes rørende lidenskab for en anden indgød mig, og ved nærmere at lære hendes ånd og sindelag at kende. På min side var der altså

intet at betro, og hvad skulle Ferdinand udøse i mit hjerte? Smerten over Heinrichs voldsomme død, der ofte midt under en munter og selskabelig underholdning dækkede hans øje med et melankolsk slør, og som kun Marianes trylleri syntes at kunne løfte, fordrede af enhver, der kendte ham, den omhyggeligste skånsel, og kunne følgelig ikke blive genstand for vor samtale. Hans lidenskab for Mariane, hvis udbrud han åbenlyst søgte at dæmpe overfor fremmede, kunne umuligt trænge til mundtlig meddelelse til tredjemand, tilmed da den var begunstiget. Han tav desangående for mig, fordi han sikkert følte, at det var unødvendigt at tale om, hvad der ikke havde kunnet være skjult, og Mariane fulgte hans eksempel, skønt hun ikke gjorde sig nogen umage for at skjule udtrykket af sine følelser.

8. Den unge dames handelsprojekt

Således forløb vinteren, der oftere samlede os i Marianes hus end i mit. Foråret kom, og min lille bolig med sin maleriske beliggenhed var et indbydende landparti for folk, som levede i stenhusene i B..., og nu så jeg hyppigere de elskende, og efter rygtet forlovede, hos mig, skønt aldrig uden hr. Brandts eller hans slægtnings ledsagelse. Den vedvarende tavshed angående genstanden for det almindelige rygte begyndte at være mig påfaldende, og jeg benyttede mig derfor af lejligheden, da jeg engang var ene med Mariane, til at bringe samtalen hen på dette.

"Nå, min smukke veninde, vil der snart blive lejlighed til at ønske Dem til lykke?"

"Det håber jeg," svarede hun, ikke uden en vis ængstelighed i stemmen.

"De *håber*? Hvad mener De da?"

"Ak, men kære deltagende ven, endnu er ikke alt, som jeg kunne ønske mig det."

"Det er jeg ked af – ja, det bekymrer mig ligefrem."

"Gør det?" spurgte hun, idet hun så mig ind i øjnene med en mine, der mere udtrykte tro end tvivl: "Det skal De ikke være, og vil heller ikke være det, når De kender det hele – må jeg kede Dem lidt med at fortælle Dem om mine små bekymringer?"

"Tal frit, kære Mariane."

"Nuvel, mit køn – det svage køn – holder af fuldstæn… – hvad er det nu, min republikaner kalder det?"

"Fuldkommen magt."

"Ja. Jeg har ganske sikkert fuldkommen magt over Ferdinands hjerte, tror jeg, men jeg kan ikke blive herre over hans sjæl. Der gemmer sig dog en oprører derinde: smerten over hans broders død, en smerte, som jeg finder stædig og lunefuld, og som beskæmmer alle mine planer."

"Efter alt hvad jeg bevidnede i efteråret, er denne langvarige smerte ikke uforståelig."

"Men dog er den *unaturlig*! – De kendte aldrig hans broder?"

"Nej."

"Men der var aldrig to mere forskellige karakterer end disse brødre. Heinrich var næsten ti år ældre, køn, dannet, fornuftig, men også kold, tør og ufølsom – med et ord, indbegrebet af en købmand, ligesom –"

Hun afbrød sig brat med en let rødme. "Jeg kender ikke andre af samme slags på den alder. Min fader kan se sådan ud for Dem, men sådan har han ikke altid været – han elskede – han elsker mig; alder, forretning, bedrageriske mennesker med selviske motiver har fået ham til at danne en hård skal, som kun blødgøres under ganske særlige omstændigheder. Heinrich Albus ønskede en nærmere forbindelse med min fader, fordi det øgede hans forretningsmæssige troværdighed; han vandt min faders billigelse ved den måde, han drev sin forretning, og han undlod ikke at vise opmærksomhed mod dennes eneste datter, der var faderens øjesten. Så kom Ferdinand til B…, blev indført i vort hus af sin broder, fortryllede mig med sin ivrige opmærksomhed. Snart efter flyttede Ferdinand på sin broders

indtrængende anbefaling hos min fader, ind hos os, henrev mig med sin glødende lidenskab, som han først holdt tilbage, siden søgte at skjule af angst for et ugunstigt svar – nok, De kan selv forestille Dem alt dette, skønt De næppe kan have nogen forestilling om hans følelsers fyrighed og hans utålmodighed. Og der fandtes ingen løsning på dette! Som min faders kontorist kunne han ikke blive min mand, og selv om hans fædrenearv ikke skulle have været for lille til at tillade ham at blive min faders kompagnon, var den ikke tilgængelig for ham før om mindst tre år; indtil da var den i Heinrichs varetægt ifølge en aftale med Ferdinands værge. På trods af dette fik jeg overtalt min fader til at acceptere et kompagniskab for en sum af 12.000 daler; men Ferdinand kunne ikke overtale sin broder til at frigive en sådan sum tre år før tiden. Så blev Heinrich ramt af skæbnen, og Ferdinand bliver herre over en formue, der er fire gange så stor, min fader *ønsker* at indgå i kompagniskab med ham, og nu –"

"Hvordan, kære veninde, skulle min ven Albus være i stand til ...?"

"Oh nej! nej! Hans følelser for mig er uforandrede. Der er ikke en tanke, ikke en blodsdråbe eller nervetråd i ham, som jeg ikke med sikkerhed kan sige er min. Hans hele væsen er bundet til mig som stål til en magnet. Og dog vil han ikke give efter for min faders ønsker. Han har solgt Heinrichs hus, hans indbo og hans forretning, og ønsker intet andet af formuen end hans oprindelige fædrenearv, fordi han har overbevist sig selv om, at han var årsagen til Heinrichs død."

"Hvad støtter han denne fantastiske idé på?"

"Det ved jeg ikke så nøje; hans tankers spind er så indviklede, at jeg ikke kan følge dem. Heinrich ville til M... for at prøve at opnå et kompromis i en sag, der truede med at opsluge en stor del af hans midler. Nærig som han var, ville han drage derhen til fods; han bad Ferdinand om at ledsage ham gennem grænseskoven og at medbringe sin terzerol. Ferdinand mente det var unødvendigt, og havde for resten hverken kugler eller støbeform, der passede til den. Heinrich tog pistolen for at se, om han kunne finde en passende form hos bøssemageren her i byen, og kom tilbage med to kugler, der vistnok ikke passede helt, for jeg måtte fremskaffe et lille stykke kraftigt lærred for at Ferdinand kunne lade pistolen. Så meget ved jeg med sikkerhed om affæren, resten har jeg stykket sammen ud fra forskellige ytringer af Ferdinand: Han indvilligede i at tage med Heinrich i håbet om at kunne overtale sin broder til at frigive hans fædrene arv før tiden. De talte om sagen på vejen gennem skoven, og Heinrich fremfører gentagne gange, at han for tiden ikke er i besiddelse af de nødvendige midler, hvilket Ferdinand ikke vil tro på. Ferdinand bliver hidsig og råber: 'Ingen penge? Og dog bærer du rundt på 8.000 daler i din lomme for at kunne betale en fordring, der ikke engang er forfalden?' Umiddelbart efter at have ytret disse ord, mener Ferdinand at have hørt en støj i det omgivende buskads, ligesom et stykke vildt der flygter. Læg vel mærke til dette; hvis jeg ikke tager fejl er dette en af hovedtrådene i hans hjernespind. Lidt efter siger Ferdinand så: 'Det er tåbeligt af mig at ville være så venlig at ledsage dig og dine penge videre gennem skoven.' I trodsighed vender han om, og kort efter indtræffer overfaldet. – Og ud af disse omstændigheder skaber han sin forbrydelse. Hans tidligere

ytring skulle være blevet hørt af en røver, der lå skjult i krattet, eller dennes vagtposter, og det, at han vendte om, skulle have givet skurken mod til at forsøge sit røveri. At han derefter kom løbende med hævet pistol kostede broderen livet; hvis han ikke havde indvilliget i at ledsage ham, ville ulykken aldrig være sket, og uden hans følelser for mig ville han ikke været taget med. På denne måde fæster han tråd ved tråd. Han taget selv det, at han ingen kugler havde til pistolen, som et tegn fra skæbnen, som han burde have taget mere alvorligt. Finder De ikke, at disse spidsfindigheder i hans selvpinsler grænser til galskab?"

"Ikke helt, min veninde; der er megen sandsynlighed i hans mistanke om, at hans højlydte ytringer i skoven og hans venden om kan have indgivet den skjulte røver ønsket og modet til at angribe."

"Men hvad ligger der så bag, at han nægter at anvende sin broder ejendom, som han jo har arvet?"

"Det er en overdrivelse forårsaget af hans følsomme samvittighed. Hvad har han tænkt sig at gøre ved resten af arven efter sin broder?"

"Hans onkel i Philadelphia skal formodentlig have den til at bruge i sin forretning eller opbevare som en reservekapital – hvad ved jeg? For at sige det som det er, tror jeg, han er træt af Europa og for sig selv tænker på at tage ophold i sit elskede Amerika, når min fader er død."

"Hvortil De ville foretrække ikke at skulle ledsage ham," sagde jeg leende.

"Oh, jeg ville ledsage ham til Verdens ende, min kære herre!" sagde hun hurtigt og med en sådan alvor i stemmen, at jeg greb hendes hånd og pressede den mod mine læber.

"Herlige skabning!" udråbte jeg, "hvor uudsigelig lykkelig må ikke den mand være, der besidder dit hjerte!"

"Ak, hvis det blot var ham nok," sagde hun vemodigt. "Jeg føler mig lykke i min kærlighed og min vished om hans; jeg vil tilfreds afvente det tidspunkt, der forener os; *han* – siger han selv – han er ulykkelig, elendig, lider alle Helvedes kvaler i sin egen indbildning. Hvad han kalder lykke, er ikke andet end en støj, en tummel, hvorunder han lænker mig, den luft jeg indånder, min hånds og mine læbers berøring til sig. Intet kan gøre ham lykkelig, intet kan tilfredsstille denne ubændige lidenskab uden *besiddelse*, som han dog ikke fordrer, så længe han ikke føler, at jeg kan give ham den." Hun vendte sig bort for at skjule de tårefyldte øjne for mit blik. Jeg vovede ikke at bryde tavsheden, for jeg var bange for at sige noget upassende, hvis jeg forsøgte at undskylde Ferdinands utålmodighed.

"De ser altså, min kære ven, min første og eneste fortrolige!" fortsatte hun endelig med et bedrøvet smil, "min lidenskab er egentlig kun medlidenhed. Og dog føler jeg, at Ferdinands nuværende sindsstemning ikke kan få lov til at fortsætte, og derfor har jeg udtænkt et temmelig dristigt middel til at få sat en stopper for den."

"Et dristigt middel?"

"Nuvel, den er under alle omstændigheder en smule farlig for hans jordiske ejendele. Jeg har – De vil nok le, når De nu hører, at en pige har indladt sig på handelsspekulationer; men som De ved er jeg jo jødisk af fødsel. Altså, jeg har fået min fader til at overveje at indlede en forretningsforbindelse med onklen i Philadelphia, som er formuende, har et udmærket rygte og er gift, men efter hvad man siger, stadig barnløs. Ferdinand har

støttet denne idé ivrigt, en grundig plan er blevet lagt, og på denne hviler alle mine forhåbninger – skønt jeg ikke forstår ret meget af denne plan."

"Og amerikaneren?"

"Vi venter hans brev hvert øjeblik. Kunne De i mellemtiden sprede spøgelserne i Ferdinands sind? Han anerkender og ærer Deres stilfærdige dannelse over til hans egen vakkelvorne og stormfulde sind. Oh, gør det, kære herre! Derved vil De bringe lys for en piges fremtid, en pige, der beundrer Dem dybt og elsker Dem som en datter."

Hun havde grebet min hånd i begge sine, og pressede den blidt og med et sjælfuldt udtryk mod sit hjerte.

9. Følelsernes magt

Endnu samme dag fandt jeg lejlighed til at tale med hr. Albus alene. Han studsede en smule, da han hørte mig omtale ting, som jeg kun kunne have hørt af Marianes mund, og som måtte forudsætte en temmelig høj grad af fortrolighed mellem os; men han lod ikke til at føle uro eller skinsyge over det. Med levende deltagelse gik han ind på samtalen om hans selvbebrejdelser, hvis ubeføjethed jeg søgte at gøre ham indlysende.

"Den mistanke," sagde jeg, "at Deres højlydte ytringer i skoven har kunnet overbevise røveren om, at Heinrich havde en stor sum penge på sig, er ganske sandsynlig, det indrømmer jeg Dem gerne. Jeg vil endog medgive, at det er sandsynligt. Men hvad følger af dette? Det var et tilfælde, der bekendtgjorde skurken med denne omstændighed, og selv om det var muligt at bevise, at røveriet aldrig ville være blevet forsøgt uden dette tilfælde, er Deres ytring dog stadig et uheld. De ønskede det ikke, De kunne ikke forudse det at det ville ske, og derfor kunne det – ligesom i tilfældet med skarpskytten, der ramte et barn, der lå skjult bag målskiven – meget vel være foranlediget af Deres handlinger, uden at man på nogen måde kan anklage Dem for det."

Dette lod til at give mening for ham, og – efter det blik han henvendte til mig ved mine sidste ord – at berolige og trøste ham. Dette lille held fik mig til at gå et skridt videre; videre end den opgave, Mariane havde givet mig. Hvad hun havde betroet

mig om Ferdinands heftige følelser fyldte mig med en større omsorg for hendes fremtid end hans tilbøjelighed til overdreven selvbebrejdelse. Jeg kendte jo ganske vist den magt, hvormed Marianes skønhed indvirkede på den dybere menneskenatur, og hans utålmodighed krævede i mine øjne ingen som helst undskyldning. Men hvis nu denne hans lidenskab ikke var andet end – en glødende forestilling, der var skabt i hans sind? Hvis kærligheden ikke havde berørt hans hjerte? Hvis *han*, uden selv at vide det, kun led af et voldsomt begær, hvor *hun* elskede dybt og inderligt? I så fald gik de ulykken i møde. Jeg måtte gøre et forsøg på at se ham ind i hjertet. Jeg vendte derfor samtalen mod det planlagte ægteskab. Han mente, at det var meget nært forestående. Jeg bemærkede, at der var meget langt mellem B… og Philadelphia, og at hans onkel meget vel kunne tænkes at modsætte sig et kompagniskab, hvilket kunne medføre nødvendigheden af en længere korrespondance eller ligefrem en rejse. Han lod til at blive meget foruroliget over disse udsigter, og medgav, at noget sådant ville gøre ham meget ulykkelig.

"Men hvorfor, min kære Albus? Hvad kan vel bekymre dig ved en kort udsættelse? De bor i Marianes hus, nyder hendes selskab hver dag, pigen elsker Dem dybt og inderligt; kan De, der er så sikker på Deres fortrin, bekymre Dem over nogen mulighed for at miste hendes hjerte?"

"Mit fortrin? Min ynkværdighed, mener De. Hvem er jeg da, sammenlignet med hende? Kan jeg stadig tænke? Lever der stadig en sjæl i mig? Er jeg stadig et menneskeligt væsen, en skabning, der udstyret med evnen til at tænke og ræsonnere, efter at jeg første gang mødte hende? Jeg føler mig som et dyr,

et brutalt, vellystigt, obskønt dyr, som hun må væmmes ved at elske, hvis tavse sprog hun må skamme sig over at forstå."

Jeg blev sælsomt overrasket. Disse ord, der udtrykte mine egne tanker og bekræftede min frygt; men så stærke ord og udtalt med et så sandt udtryk af selvforagt, at jeg ikke mere kunne tro, at min frygt var ubegrundet.

"De er retfærdig mod Mariane," svarede jeg, "men ikke mod Dem selv. Det, De ser som en rå, kødelig lyst, som er sin genstand uværdig, er netop bevis på, at De har fundet det inderste af Marianes ånd, og at Deres sjæl elsker pigen ligeså voldsomt som Deres sanser begærer hende."

"Det er sandt!" råbte han, med hånden mod brystet, "jeg føler det, jeg ved det; men kan *hun* vide det? Kan jeg sige hende det, kan jeg give hende lov til at se ind i mit hjerte? Hvis jeg ikke ser hende, hvis min overspændthed har lammet min fantasi, hvis hende inderlige hengivenhed vækker mine tanker og griber min sjæl og bevæger den i sin dybeste grund: da vil der være øjeblikke, minutter, måske timer, hvor jeg føler mig virkelig lykkelig. Så kunne jeg blive digter, iklæde mine digte melodiske ord; sanger, for at gyde dem i Marianes hjerte. Så føler jeg en sjæl i mig, stærk nok til for evigt at fængsle hendes hjerte til mit. Men hendes blik – det *afsjæler* mig; det forurener mine digte, og jeg er ikke mere nogen tone, noget blik, noget åndedrag mægtigt, der kunne sige hende, at jeg elsker hende, at mit sjæl forguder hende, at mit hjerte tilbeder hende – at jeg ikke kunne forlade hende nogensinde, selv om al hendes skønhed blev bortædt af en eller anden sygdom. Oh, hvor ofte, min dyrebare ven, hvor ofte har jeg ikke ønsket, at hun blot for en dag, en time ville forekomme mig mindre henrivende!"

Jeg var forbløffet over denne mægtige kamp mellem hans tanker og hans sanser, der fandt sted i hans bryst. Jeg kunne ikke finde på andet at sige til ham end en plat bemærkning om, at når han først ejede hende, ville det dæmpe hans fyrighed.

"Netop, netop!" råbte han, "og af netop denne årsag – min forestillings beruselse vil kun vare indtil vor forening er indgået. Så vil min sjæl rette sig op, mit sind vil afkaste sine lænker, og jeg vil igen blive den jeg var, hendes hjerte værdig; tilfreds og i stand til at gøre hende tilfreds."

Sådan – tænkte jeg ved mig selv – sådan elsker en mand, der står i sin ungdommelige krop og sjæls fuldeste magt. Således *vil* kvinder elskes. Denne ildfulde kvinde havde truffet et valg, som kun kunne fuldbyrdes, hvor der fandtes et sundt hjerte og en sund sjæl. Og åbenbart vidste hun dette så udmærket, at det forekom mig overflødigt at fortælle hende, hvad jeg havde hørt.

10. Den nordamerikanske kompagnon

Brevet fra Philadelphia var ankommet. Indholdet kunne næppe være mere gunstigt; de indeholdt nemlig den underskrevne kontrakt om partnerskab. Hr. Brandt inviterede os til en familiefest, de elskendes officielle forlovelse, hvortil vi skulle være vidner. Brylluppet var fastsat til blot tre uger senere. Hvor fortryllende var ikke Mariane i denne fuldbyrdelse af hendes inderste lykke!

"Nu, min kære fortrolige," hviskede hun i mit øre, idet hun trykkede min hånd, "nu er *alt*, som jeg ønsker det. De har renset hans hjerne fuldstændig for alt det hæslige spindelvæv."

Ferdinand syntes virkelig at være et helt andet menneske. Sikkerheden for, at hans ønsker ville blive opfyldt, syntes allerede at have gengivet ham hele hans tidligere jeg, som han havde forventet det: undertrykkelsen af følelserne under fornuftens scepter, "oprettelsen af hans sjæl", som han havde kaldt det ved vor tidligere samtale. Det melankolske anstrøg, der før havde spillet om hans mund, og som fik ilden i hans øjne til at slukkes, var forsvundet. Disse sidste udtryk, når han så på Mariane, var ikke mere vilde flammer, men en mild og varmende stråleglans, hvori pigens hjerte kunne sole sig. Hans sinds renselse var tydelig ved hvert ord, han ytrede, synlig i alle hans træk; og når han spøgte med Mariane, der jo plejede at kalde ham "sin republikaner", om at hun før eller siden sammen

med ham måtte sætte sejl mod den Nye Verden for personligt at indsætte hans onkel i det virkelige mål for det kompagniskab, hun havde opfundet, skete det fra begge sider på en sådan måde, at jeg mistænkte, at tanken om at leve i den ungdommelige, blomstrende republik engang i fremtiden måske allerede havde været genstand for en alvorlig samtale.

11. Mordet

Aftenen førend forlovelseshøjtideligheden var kommet. Mariane havde meddelt min søster, at vi ikke skulle forvente at komme hjem til os selv de første tre dage, og at vi måtte være forberedte på et mægtigt bal, hvorved ingen kunne få lov til blot at være tilskuere.

Jeg lagde netop nogle akter til rette, som muligt kunne blive forlangt under min fraværelse, mens min søster sammensøgte min kun sjældent brugte balklædning, da pludselig hestetrav kaldte hende til vinduet.

"Herregud, hvad skal det nu betyde?" sagde hun, "Albus er netop steget af hesten dernede."

Jeg ilede hen til hende. Min betjent havde allerede hesten ved tøjlerne, den var bade i sved og dækket med skum. Ikke uden en vis ængstelighed åbnede jeg døren for den ankommende. Jeg trådte tilbage for den indtrædende, der ved synet af Juliane standsede, som om han havde håbet at træffe mig alene. Hans åsyn tilkendegav vel intet skrækkeligt, men havde dog en så rolig og kold bestemthed, at det kun gjorde mig endnu mere bekymret. Han bukkede mekanisk for min søster, men uden at tilføje det sædvanlige forbindtlige smil.

"Hvad fører Dem hid, Ferdinand, og det netop i dag?" spurgte jeg.

"Hvad der først bragte mig til dette hus, mordet."

"For Guds skyld, hvad er der sket, Albus?" udbrød min søster forfærdet.

"Albus?" gentog jeg i samme tonefald.

"Albus?" sagde han med hånlatter, "*Kain* burde De hellere sige!"

Juliane udstødte et skrig og et andet ville være undsluppet mig, hvis disse ord ikke havde lydt for mig som noget bekendt, allerede tidlige hørt, og for resten havde en noget teatralsk klang. Tanken om Ferdinands forkærlighed for teatret, hvor let han lod sig henføre af de indtryk, han modtog dér, hans tidligere grublerier over årsagen til Heinrichs ulykke løb mig hastigt gennem hovedet og vækkede den formodning hos mig, at en lignende forestilling på scenen atter havde vækket hans indbildning om at være skyld i broderens død. Jeg gav Juliane et tegn til at forlade værelset og lukkede døren bag hende.

"Hvad er nu dette for et mærkværdigt tilbagefald?" sagde jeg, "og på hvilken dag! Tal! De står foran Deres ven!"

"*Det* bør De ikke mere være," svarede han med fast stemme. "De er min *dommer*. Det er et *brodermord*, som jeg frivilligt bekender. Et med vilje forøvet brodermord. Ikke min uoverlagte ytring, men denne min hånd er Heinrichs morder. Af Deres embede forlanger min ret: døden."

Jeg var et øjeblik lammet ved det udtryk af sandhed, som disse ord blev udtalt med. Og dog modsatte hele min sjæl sig mod dem, mod at tro, hvad der måtte styrte Mariane i den dybeste elendighed. Tanken om hende faldt over mig med en smerte, jeg ikke formår at skildre. Jeg søgte ængsteligt efter den mindste tvivl om hendes ulykke, efter en mulighed for at redde selvanklageren.

"Albus," sagde jeg, efter med besvær at have samlet mig, "vennen må først være overbevist, førend han giver plads for

dommeren. En uopfordret påstand, en frivillig selvanklage om en med dødsstraf belagt forbrydelse er ikke noget bevis i sig selv. De er lidenskabelig, overspændt og sværmerisk; der kan let være forekommet et eller andet mellem Dem og Mariane, der pludselig har givet Dem afsky for livet, og indgivet Dem den tanke at søge døden på denne eventyrlige måde."

"Døden er lettere end angeren,
Salige er de døde!"

sagde han i et tonefald, som fik mig til tydeligt at erindre, at jeg havde læst eller hørt dette vers i et sørgespil. Det gav min første formodning nyt liv.

"Vil De spille en tragedie med mig, Albus? De har stillet Dem for en dommer; giv ham nu klare og bestemte svar på hans spørgsmål. Hvad er der indtruffet mellem Dem og Deres brud?"

"Hvad er der indtruffet mellem synderen og guddommen? Den usonede forbrydelse."

"Ved Mariane det?"

"Jeg har bekendt det for hende."

"Hvornår?"

"I går aftes."

"Hvorfor har De bekendt det for hende?"

Han så nogle øjeblikke stift på mig. "Det var på høje tid; endnu et par dage, og det hellige væsen ville være plettet af et mord."

"Ulykkelige pige!" råbte jeg og gik hurtigt hen mod døren; jeg følte, at jeg måtte ile til hende, for at dele hendes umådelige smerte. Mit embede fik mig dog til at tænke mig om: her var andet at foretage. Men idet jeg atter henvendte mit blik på Albus, forargede hans ro mig på det voldsomste.

"Rasende!" råbte jeg, "hvad har De gjort? Hvordan tog Mariane denne rædsel? Lever hun? *vil* hun leve?"

"Det vil hun; for stærke er de rene."

"*Tror* hun på Deres forbrydelse?"

"Kan De tvivle? Hun ville ikke, hun sank ned på knæ for mig med et fortvivlet *nej*! Men jeg kunne ikke mere lyve, kunne ikke mere spille den frygtelige rolle. Jeg rejste hende fra gulvet, som en gudinde stod hun for mig, strenghed og mildhed skiftede i hendes blik. 'Jeg vil græde for dig, Ferdinand,' sagde hun, 'men på denne Jord ser jeg dig aldrig mere.'"

Min ængstelse for den ulykkelige blev lettere herved. "Ved De," spurgte jeg, "hvem De står foran i dette øjeblik? Ved De, hvad De siger?"

Han fattede sig et øjeblik. "Det kan De ikke tvivle om," svarede han, "og jeg har også meddelt det skriftligt til hendes fader."

"Det er forfærdeligt," sukkede jeg med en forudfølelse af alle de sjælekvaler, behandlingen af dette tilfælde ville give mig. "Det er ikke muligt, Albus, jeg kan ikke forestille mig det! Siger De, at De med vilje skulle have skudt Deres broder?"

"Ja."

"Med forsæt, med velbetænkt, overlagt forsæt?"

"Hvorledes?" sagde han fjendtligt, "er det da ikke det samme?"

"Nej, nej!" råbte jeg med nyt håb, "fortæl mig det hele! Ganske nøje, i den mindste omstændighed!"

Det gjorde han, hyppigt afbrudt af mine spørgsmål. Jeg skal i det følgende forsøge at gengive hans fortælling.

12. Striden

Indtil det tidspunkt, hvor Ferdinand havde udtalt de ord, vi tidligere har hørt, til Heinrich, og hvorved han havde gjort opmærksom på den skjulte røver, som skulle til at overfalde Heinrich, passede det hele sammen med, hvad jeg allerede havde hørt fra Mariane. Støjen fra tykningen havde Ferdinand virkelig bemærket, og havde trukket og spændt terzerolen i formodning om det kommende overfald. Han havde beholdt den i hånden, mens han fortsatte den afbrudte samtale. Ferdinand blev stadig mere hidsig, jo mere stædigt Heinrich holdt på sin ret.

"Hvad vil du da overhovedet med de penge?" sagde han. "Du har ikke brug for dem; jeg har skaffet dig en udmærket stilling, som indbringer dig mere, end du kan bruge; denne tanke om at etablere dig som selvstændig i din alder er en naragtighed; du har stadig meget at lære hertillands, tre år er bestemt ikke for lidt! Jeg mener altså ..."

"Tanker, ikke andet end tanker!" råbte Ferdinand; "lær dog at føle, menneske!"

"Hm! Hvad, for eksempel?"

Ferdinand tøvede. Hidtil havde han ikke omtalt sit forhold til Mariane over for broderen. Nu måtte han forsøge, om *det* kunne bestemme ham til at give efter.

"Nuvel, hvis du absolut må vide det," sagde Ferdinand, "jeg *elsker*!"

"Ja? og det rigtig inderligt?"

"På hvilken anden måde? Med hele min sjæl!"

"Nå, nå! Og hvem da, for eksempel?"

"Mariane."

"Ej! Og *hun*?"

"Hvad bekymrer *du* dig om det for? Jeg håber blot, at du vil handle broderligt, menneskeligt, og opgive din lille fordel."

"Javel, min hr. broder, det gør jo det kun så meget mere kildent. Men åbenhjertighed for åbenhjertighed: netop *den* tanke og *det* håb har jeg *selv* ikke ganske opgivet."

Ferdinand var som ramt af lynet, men kom atter til sig selv lige så hurtigt. Heinrich havde kendt Mariane længere en han. Jalousien løb af med ham.

"Tanke? Håb? Du?" råbte han, "har hun givet *dig* – du sten, du isbjerg – har hun ladet dig nære et sådant håb, så skal du opgive det, du *må* opgive det!"

"Giv mig dog først lov til at overtænke sagen."

"Nej, det skal være nu, på stedet! Ikke et skridt går du videre! Du skal sværge en ed – på din salighed – om ikke mere at tænke på dette! eller så sandt der er en Gud! så sandt som jeg elsker! en kugle – i dag eller i morgen – ved den mindste mistanke – *denne* kugle jager jeg dig gennem hovedet!"

"Gale menneske!" skreg Heinrich, stødte ham fra sig og gjorde mine til at drage sin kårdestok. For at komme faren i forkøbet slår Ferdinand til broderens hånd med terzerolen; den går af, Heinrich udstøder et skrig og synker stønnende til jorden.

Som man kan se, står dette udsagn, selv om omstændighederne kunne lade nogen tvivl tilbage, i nøje overensstemmelse med ligets tilstand. Heinrich måtte have

grebet efter stokken med den venstre hånd, og det var i den venstre side, kuglen var trængt ind.

Ferdinand står et øjeblik bestyrtet, men Heinrich sukker, han ånder endnu, og Ferdinand styrter sig over ham og vil standse blodet, da den faldne løfter sig halvt op og med sine sidste kræfter fremstammer:

"Red dig, Ferdinand … der – *der* – en røver, ikke du – il! Vor ære, vort navn – anmeld det – hurtigt – afsted!"

Det var, efter hvad Ferdinand kunne huske, hans broders sidste ord, der selv i sine sidste øjeblikke tænkte på *følgerne* af ulykken, og antydede Ferdinand et middel til at afvende mistanken og skammen ved mordet.

Hvor længe det varede, før Ferdinand kom til sig selv og greb denne tanke, vidste han naturligvis ikke. Han blev liggende på knæ ved den døde, bedøvet af smerten, ubevægelig og ufølsom. Kun langsomt vækkede følelsen af Heinrichs kolde hånd, som han havde grebet i sin, ham af denne tilstand. Da han atter kom til besindelse, da ruelse og smerte angreb hans hjerte som sultne gribbe, greb han pistolen, hvis ene løb endnu var ladt, for at gøre ende på sine kvaler. Da var det, som hørte han Marianes stemme for sit øre, som anede han, at hun ikke ville overleve hans selvmord. Ikke om hans eget, men om *Marianes* liv gjaldt det, og fortvivlelsen veg i en hårdnakket kamp mod kærlighedens almagt. Han overtog, han *indstuderede* den rolle, den døende havde antydet ham, og læserne har set, med hvilken anstrengelse han nu i næsten et år havde spillet den.

13. Forhøret

Hvor stor også Ferdinands brøde var, idet han havde slået til Heinrichs hånd med en ladt pistol med hanen spændt, så forekom det mig dog, at det ikke havde været hans *hensigt* at dræbe broderen og at han ikke kunne betragtes som en overlagt morder. Jeg mente at måtte overtyde ham om denne kendsgerning, før jeg forhørte ham lovformeligt. Men alle mine bestræbelser herpå var stedse forgæves.

"Selv om jeg ikke havde til hensigt at dræbe Heinrich med dette slag, så havde jeg dog viljen dertil, lige så godt som hvis jeg havde holdt pistolen mod hans pande. Havde han ikke stødt mig tilbage, havde han ladet endnu ét ord om sine hensigter med Mariane falde, havde jeg trykket af, det er sikkert, det føler jeg, når jeg husker på det raseri, der greb mig, idet han sagde, at han gjorde sig forhåbninger om Marianes hånd. Ja, selv efter slaget havde jeg kunnet gøre det, hvis han ikke havde kunnet dæmpe min jalousi aldeles omgående. Følgelig har jeg dræbt ham *med vilje*."

Alle mine bestræbelser for at bringe ham til selv at se mildere på sin forbrydelse, og for at overtyde ham om, at det her ikke kun drejede sig om viljen alene, men også om de umiddelbare årsagssammenhænge i forbindelse med den ulykkelige handling, var forgæves, det være sig fordi hans forstand ikke var øvet i at opfatte sådanne begreber, eller fordi han *begærede* døden med sin sædvanlige lidenskabelighed.

Imidlertid lykkedes mig dog ved det lovformelige forhør at forhindre ham i at anklage sig selv for overlagt mord. Idet jeg stillede ham overfor spørgsmålet, om han med pistolen i hånden havde villet tvinge sin broder til at forstå, at han *måtte* udlevere ham hans arvepart, eller måske endog til på stedet at overgive ham pungen og brevtasken, sårede jeg hans letfængelige æresfølelse, og trodsigt svarede han "Nej!". Derpå lod jeg hurtigt det spørgsmål følge, om han havde *villet* dræbe sin broder med slaget med terzerolen?

Dette benægtede han ligeledes af ren og skær trodsighed og føjede til: "Jeg slog efter hans *hånd*, så at han ikke kunne drage sin klinge, det kan vel selv et barn fatte!"

"Tænkte De ikke på, at pistolen kunne gå af og dræbe ham?"

"Jeg *tænkte* overhovedet ikke, pistolen kunne lige så godt have været en rulle mønter."

Sjældent har den udspurgtes uvilje mod de spørgsmål, han bliver stillet af sin forhørsdommer, givet den sidstnævnte så stor en glæde, som jeg i dette øjeblik følte. Jeg mente, at hans *liv* nu næsten måtte være reddet.

I ethvert tilfælde gav hans åbne svar i forbindelse med hans frivillige selvanklage mig lov til for øjeblikket at forskåne ham for lænker, og jeg havde ingen betænkeligheder ved at overlade ham det værelse, som han havde beboet natten efter ulykken, til fængsel. Til hans bevogtning udvalgte jeg for denne og den følgende dag fire af de mest forstandige og velsindede folk der på stedet. Ligeledes forsynede jeg ham med passende lekture og skrivematerialier.

14. Den kvindelige forsvarer

Jeg tilbragte en søvnløs nat, og straks ved daggry ilede jeg til B... For at nå frem så hurtigt som muligt tog jeg Ferdinands hest og gav ordre til, at min vogn skulle følge efter for at hente mig. Kammerråden så mig stige af hesten fra sit vindue, og synet af denne befriede ham for enhver tvivl om, at Albus havde gjort det, han havde tilskrevet ham, og fremstillet sig som en forbryder overfor mig i min egenskab af kriminalassessor. Bleg og med øjne, der var opsvulmede af gråd, med hoved og hænder skælvende af svaghed, kom han mig i møde med Ferdinands brev i hånden.

"O, hr. von L...," sagde han, "hvilket sorgens hus må ikke modtage Dem!"

Han rakte mig brevet, skjulte sit ansigt i hænderne og udbrød klagende: "Ak Gud! Gud! min arme, ulykkelige, til hjertets grund ødelagte Esther (Marianes jødiske fornavn).O, det forbandede skuespil!"

Jeg kunne kun udtale nogle få trøstens ord til ham, da jeg følte mig draget til Mariane. Idet jeg åbnede døren, havde hun allerede rejst sig fra sofaen, hvor den myrtekrans lå, som skulle have smykket hendes smukke hår i dag; hun stod nu oprejst midt i rummet.

"Vær velkommen, bryllupsgæst!" sagde hun i et tonefald, der gik mig til marv og ben.

Jeg kunne ikke tale, men hun læste mine følelser i mine øjne, ville tilsyneladende give udseende af fuldkommen

selvbeherskelse, men i næste øjeblik kastede hun sig, overvældet af sin sorg, som indtrykket af min medlidenhed havde vækket, og højt hulkende, mod mit bryst. Jeg erfarede nu for første gang den forunderlige magt, som anstændigheden har over følelserne: Den henrivende kvinde lå i mine arme, og jeg følte intet andet end hendes smerte.

"Det er rigtigt," sagde hun, da hun endelig rettede sig op igen. "Tårer bringer lindring. Kom, sæt Dem her ved siden af mig, og fortæl mig alt, hvad jeg har lov til at få at vide om den frygtelige gerning. Jeg er ikke så svag, som jeg ser ud til. Jeg har elsket ham af mit ganske hjerte, men Gud vil ikke straffe mig således, at jeg ikke kunne udrive kærligheden til en blodskyldner af mit hjerte."

"De må få alt at vide, kære Mariane, men da jeg troede, at De allerede havde et detaljeret kendskab til omstændighederne, er jeg ikke forberedt på at skulle genfortælle dem."

Hun rystede på hovedet og stirrede stift ned i gulvet. Jeg bad hende i stedet fortælle mig, hvad der kunne have drevet Ferdinand til denne pludselige tilståelse.

"Skyldfølelse," sagde hun.

"Naturligvis, men den har jo været til stede lige siden misgerningen."

"Men ikke *tragedien* af samme navn," svarede hun.

Og sådan var det virkelig. Skønt ikke mere ny på den tyske scene, og vel bekendt for den såkaldte "læseverden" gennem bladenes korrespondancespalter, havde indholdet af dette drama været fuldstændig ukendt for Ferdinand indtil for to dage siden. Plakaten i B… bekendtgjorde det "for første gang", og Ferdinand havde ikke særlig meget besvær med at overtale

Mariane til at overvære forestillingen sammen med ham. Man kan forestille sig, hvilket indtryk denne tragedie, og især rollen som Hugo – et gæstespil af en af tysk teaters største tragiske skuespillere – måtte have gjort på Ferdinand. Mariane, der dels var optaget af forestillingen, dels kendte sin forlovedes natur, bemærkede ikke, hvor dybt indtrykket var, før ved slutningen af tredje akt, hvor Ferdinand højlydt gentog skuespillerens "Skafottet!"; ved hvilket udråb han gav sin indre rædsel udtryk, og, idet hele salen vendte sig mod det sted, hvorfra den mærkværdige lyd var kommet, styrtede som en sanseløs ud fra logen.

Mariane ilede efter ham hun fandt ham under lampen ved udgangen, fulgte ham gennem gaderne, så hurtigt hendes kræfter tillod hende, og nåede ham akkurat tidsnok til at følge ham ind i hans værelse, idet han skulle til at lukke døren bag sig. Idet hun frygtede, at den skyldfølelse, der stadig pinte ham, måske var større end hun hidtil havde haft mistanke om, bønfalder hun ham af al den magt, hendes ængstelse indgiver hende. Han forbliver tavs i lang tid. Endelig siger han, "Du har jo netop selv hørt det, netop set det. Det er Oerindur, der står for dig, det er Kain! Jeg – jeg skød min broder."

Hun står som lamslået. Hun falder ned for hans fødder og bønfalder ham om at gentage det forfærdelige, han netop har sagt. Derpå erklærer han med den fasthed, som et klart indre syn giver, hvor uudholdelig hans byrde er ham, at han ønsker at frelse hende fra Elviras skam, og at han i stedet for at indtage ægtesengen vil bestige skafottet.

Her standsede hun sin beskrivelse. Hun holdte min hånd krampagtigt fast i sin. Hun så stift frem for sig. Lidt efter

løftede hun blikket – ikke uden en vis skyhed – mod mit, og spurgte melankolsk: "Sig mig, kære herre, henretter man folk heromkring ved hals… – halshugger man folk med en økse?" Ved de sidste ord rullede tårerne hende ned ad kinderne, og også mine øjne var fulde.

"Nej, ulykkelige pige," svarede jeg. "Om Gud vil, skal det ikke komme dertil."

Disse ord indvirkede på hendes sjæl med samme kraft som en glædelig overraskelse. Hun fo'r sammen, så på mig med lysende øjne og hurtige, korte åndedrag fik hendes barm til at hæve og sænke sig.

"Hvad? Det vil *ikke* komme dertil, siger De? De, hans dommer?" Hendes halvt åbne læber skælvede, mens hun ventede på mit svar, og hendes øjne hang ved mine læber.

"Jeg ytrede et *håb*, kære Mariane, men et håb, som jeg ikke nærer uden grund. Der mangler meget i alt dette, før man kan sammenligne Albus med denne Hugo i skuespillet."

Hun rejste sig. "O, for Guds skyld, tal, tal! Hvis han ikke var så – hvis mit hjerte – hvis jeg ikke *måtte* foragte ham – O Jesus! hvilken lyksalighed!"

I al korthed, for dog at forsøge at gyde en dråbe lindring i hendes forpinte sind, forklarede jeg hende det mest nødvendige i dette uheldige forløb. Hun var lutter øre, hendes øjne slugte mine ord, hun lyttede med tilbageholdt åndedræt, som for at sikre sig, at intet ord gik tabt. Det forandrede lys, hvormed hun nu så sin elskede, virkede synligt velgørende på hende, men hendes hjerte syntes ikke tilfredsstillet, da jeg endte min beretning.

"De indser, dyrebare veninde," fortsatte jeg, "at han ikke er *overlagt* morder. En bølge af følelser, uforsigtighed – ganske vist temmelig voldsom – er, hvad han er skyldig i. Jeg skal ikke skjule for Dem, at der kan være visse vanskeligheder ved at forklare mordets ufrivillige natur for de lærde dommere, der skal dømme Ferdinand; de vil holde sig til de groveste omrids af de ydre fakta og lovens døde bogstav. Ikke desto mindre, hvis han har et godt forsvar …"

"Hvem skal forsvare ham?" afbrød hun mig hastigt.

"Det er stadig usikkert. Jeg er først og fremmest kommet hertil for at finde en mand, jeg stoler på …"

"Jeg vil forsvare ham!" råbte hun med begejstret tonefald og blik. Jeg kunne næppe tilbageholde min trang til at trykke hende til mit bryst.

"O herlige, himmelske væsen! Ja, ved Gud, det ville De! De ville være bevægende, undertrykke enhver tvivl, overbevise alle; De ville sejre, hvis De kunne tale for en jury, der havde lov til at bringe deres hjerter med ind i den frygtelige retssal. Men i *Tyskland*? Her skal han forsvares skriftligt, på dødt, hvidt papir, for indskrænkede sjæle, foran iskolde dommere, der kun dømmer ud fra de skriftlige akter."

Hun sænkede beskæmmet blikket. Et suk undslap hendes barm. "O, jeg er dum! O kære, kære herre!" – hun lagde hænderne på min skuldre og den glødende pande mod min kind – "Frels hans liv – hvis det er muligt – ikke for min skyld – blot hans liv! Jeg kan bære at miste ham, men jeg kan ikke bære forestillingen om hans blodige, vanærende død."

Ak, hvilken lykke ville det ikke have været i dette øjeblik, at være konge og med et enkelt ord – ofte nok sløset bort på

uværdige – at kunne borttage den uendelige smerte fra denne skyldfri sjæl!

Jeg forsikrede hende, at jeg var kommet til B… for at finde landets bedste forsvarsadvokat til Ferdinands forsvar; og tog afsked med hende med en følelse af, at jeg helst ikke burde se hende igen, i hvert fald ikke i den nærmeste fremtid. Det var lykkedes mig at undslippe hendes fysiske fortryllelse, men hendes sjæls skønhed, den vidunderlige blanding af kvindelig blidhed og hendes ånds mandige kraft, bragte mit hjertes fred i fare.

15. Forsvarsadvokaten

Dr. Rebhahn i B.... var efter min mening den rette mand til at bestå en sejrrig kamp for Ferdinands liv med de herrer af det grønne bord, der skulle bedømme sagens akter. Vel kendte jeg ham ikke personligt, men jeg havde læst flere af hans forsvarsskrifter, der var affattet med så megen retskyndighed, menneskekundskab, skarpsindighed, følelse og veltalenhed, at jeg havde fattet de bedste tanker om denne mands indre gehalt og værd.

Jeg gik altså hen for at besøge ham. Jeg havde forestillet mig en midaldrende herre, med den samme fængslende og imponerende statur som en romersk orator. Intet kunne være mindre sandt. Lille, mager, vel ikke ligefrem pukkelrygget, men dog betydelig misdannet, en spids næse af samme farve som bourgognevin, grå, snu, gennemtrængende øjne under buskede øjenbryn, mere pudder end hår på hovedet og af et ydre, der lod formode, at han havde været tæt på de halvtreds ved sidste århundredskifte. Han modtog mig siddende mellem alle sine dokumenter som en håndværker, der modtager kunder i sit værksted. Da jeg havde meddelt ham mit navn og min stilling, vippede han en stol, hvorpå der havde ligget et bjerg af dokumenter, og bad mig sidde ned, mens jeg forelagde ham mit ærinde uden yderligere omsvøb.

Så snart jeg nævnte navnet Albus for ham, afbrød han mig straks og bemærkede kort:

"Har allerede hørt om *casus*. Brodermord, frivillig selvanklage under sælsomme omstændigheder dagen før brylluppet. Rygtet har løbet over hele B... siden i morges, da kammerråd Brandt i al hast aflyste brylluppet, og tabte fatningen i en sådan grad, at han lod årsagen blive bekendt for tyendet. Hr. assessoren er, hører jeg, bekendt med den Brandt'ske familie?"

Jeg bejaede dette spørgsmål med den tilføjelse, at jeg tog den mest levende del i denne families ulykke, og håbede at formindske den, hvis jeg kunne formå den bedste sagfører, jeg kendte, til at påtage sig forsvaret af fangen.

"O ja, min kære herre, gerne! Ja, ja! den smukke jødiske pige er så udmærket egnet til at vække den mest levende sympati; hendes fader burde bekymre sig noget om dét! Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg allerede i al stilhed har næret et lille ønske om at få fingre i denne bemærkelsesværdige sag."

Hvad var det for et menneske, jeg sad overfor? Var *det* forfatteren af disse mesterlige forsvarsskrifter?

Han ringede, og hviskede et eller andet i øret på en gammel pige.

"Doktor," sagde jeg, idet jeg lod blikket vandre rundt på de talrige bunker af papir, "De synes allerede at være overbebyrdet med sager. Har De måske et par unge, fremragende begyndere til at hjælpe?"

"Bestemt ikke! *Jeg* er manden, min bedste herre! Jeg tager ikke æren for arbejde, der er udført af en anden pen, og jeg påtager mig ikke mere, end jeg kan klare. *Excipe* forsvarssagerne! Det er min lidenskab, alt andet må vente."

Altså alligevel den rette mand? tænkte jeg.

Pigen bragte vin og et beskedent måltid. Jeg rejste mig, bemærkede at jeg ikke havde megen tid, og bad ham blot fortælle mig, om han ville foretrække at læse sagens akter i domhuset eller ønskede dem sendt til sig.

"Hav den godhed at drikke et glas tokayer med mig. Akter? Hm! De vil næppe være særlig tykke, og det bedste dokument i en sag er altid den person, der er under anklage. Jeg vil derfor gå derhen selv. Siden De har en interesse i sagen, kan De imidlertid forklare mig Deres personlige syn på den."

Jeg gav ham et kort resumé af forhøret. Til at begynde med lyttede han med et lurende, snu udtryk, som om det betød mindre for ham at høre mit syn på sagen end at skue ind i mit indre, og jeg skød skylden på vinen, som han havde taget livligt fra af, da hans blik efterhånden mistede deres ubehagelige udtryk og antog en livlig ild. Jeg havde taget fejl.

"Et prægtigt tilfælde," udbrød han. "En grænselinje mellem hensigt og tilfælde, bevidst gerning og uheld, som æggen på en barberkniv."

"Uheldigvis, doktor!"

"Ligemeget, ligemeget; med Guds hjælp vil vi skærpe brødknivene for ridderne af det runde bord. Hvornår forventer hr. assessoren at være hjemme igen?"

"Endnu i dag."

"Jeg vil være hos Dem i morgen, forudsat den anklagede er enig i valget af ..."

"Det kan jeg forsikre Dem, han er – han er nemlig fuldstændig ligeglad med sit forsvar."

16. Dommen

Rebhahn kom, talte med hr. Albus, tog akterne med sig og indleverede otte dage efter et forsvar, som jeg som retslærd måtte beundre og som opfyldte mig med nyt håb.

Tynde sagsakter har altid haft et prærogativ fremfor de tykke hos dommerne; de bliver hurtigere læst. Inden en måneds forløb faldt dommen, men hvilken dom!

"Omend det kan synes at være tilfældet" (dette er omtrent dommens indhold) "at den anklagede – fordi han er ledsaget af sin broder, der medbragte en betydelig sum penge med det formodede formål at beskytte denne mod røvere, og af samme årsag medtog en ladt terzerol, men dernæst ønskede at få penge fra sin broder til etablering af egen virksomhed, og endelig beklagede bitterligt overfor denne, at han ønskede at bringe disse penge til M..., i stedet for at udbetale dem til ham, og hvorved han, ved sin broders fortsatte nægtelse heraf, trak sin terzerol og truede med at sende den deri indeholdte kugle gennem sin broders hjerne, og hvorved atter den truede, med henblik på selvforsvar, ville fremdrage den kårdestok, han medbragte, hvorpå den anklagede slog efter ham med terzerolen på en sådan måde, at den gik af og dræbte den anklagedes broder, hvorpå den anklagede, da den sårede var død, tog dennes guldpose, lommebog og ur til sig – eftersom dette er tilfældet, er den anklagede at regne for en rovmorder, og for denne forbrydelse idømmes hjul og stejle; imidlertid – da den anklagede hverken har indrømmet eller det med sikkerhed

kan formodes ud fra hans handlinger efter det ovenfor beskrevne mord, at han påtænkte at beholde de ommeldte genstande, som han tog fra den døde, og som han har overgivet til retten, og ligervis fordi hans hensigt på røveri til en vis grad kan modbevises af det faktum, at den anklagede, såfremt han havde haft held med mordet og den efterfølgende hykleriske fortielse af gerningsmandens identitet, i alle tilfælde, som den nærmeste slægtning, ville have overtaget hele den myrdedes formue; det kan derfor kun uddrages af sagens akter, at anklagede med henblik på fremtidige fordele, hemmeligt har berøvet ommeldte broder dennes liv og søgt at beskylde en ukendt person for denne handling; hvorved, imidlertid, med henseende til mordet på en blodsforvandt og andre omstændigheder, der pådrager ham dødsstraf, ikke alene anklagedes frivillige tilståelse, som kommer af anklagedes ruelse, men især den omstændighed, at den anklagede virkelig var berettiget til at afkræve den myrdede den sum, han ønskede, tages i betragtning … etc. etc. etc.; *derfor*, såfremt den anklagede fortsat opretholder sin tilståelse af denne forbrydelse, vil han blive fradømt livet ved øksen, og sagens omkostninger skal uddrages af hans efterladte formue … etc."

Hvor lovmæssig dommen end var i sin form, så var den dog i hele sit indhold ulogisk. Da den blev offentliggjort, påhørte Albus den med studsen, uvilje og endelig med en så synlig forbitrelse, at jeg befrygtede et heftigt udbrud af hans dybt sårede moralske æresfølelse. Men da han hørte straffen, han var idømt, dæmpedes pludselig hans sindsoprør og hans åsyn opklaredes.

"*Det* er rigtigt," sagde han, "det er den ret, jeg kan fordre, fordi jeg har fortjent den. Men du gode Gud, hvad er det dog for mennesker? Måtte de først i deres egen forestilling gøre mig til en djævel, før de kunne åbne mig vejen til udsoning med min Gud?"

Da jeg med bekymring meddelte ham, at jeg nu ikke mere kunne undgå at belægge ham med lænker, svarede han:

"Hvor unødvendigt det er, ved De. Men kalder man dem ikke *smykker*? Tyvesproget har dér truffet det rette; de er en prydelse for den selverkendte skyld, og den har jeg i fuldeste mål. Fremskynd De kun tiden, hvor jeg skal ombytte dem med purpuret, der gør lidenskabernes slave til konge."

Om en appel ville han ikke høre, men da jeg havde overbevist ham om, at denne i henhold til loven måtte foretages, sagde han med kulde:

"Nuvel, når det så skal være, så lad hr. Rebhahn kun skrive; kun beder jeg om tilladelse til at være fritaget for atter at se ham; han er mig modbydelig."

"Og dog er det den eneste mand," svarede jeg, "der endnu muligvis er i stand til at redde Dem."

Stolt trak han på læberne og udbrød:

"Frelst *er* jeg, han vil igen gøre mig fordømt, fordømt til den evige pine."

17. Den lange udsættelse

Rygtet havde ikke forsømt at bringe dødsdommen for Marianes øren; det ville have beroliget mig at træffe hende i jammer og gråd, men hendes smerte syntes at være trængt så dybt ind i hendes inderste væsen, at dets spejl kun formåede at gengive et svagt billede af dets tilstand. I hele hendes væsen lå en art stille trods mod ulykken, der lod mig befrygte, at hun havde lagt en bestemt plan for det værste tilfælde.

Rebhahn lo ad dommen. "Man må jo medgive," sagde han, "at de herrer dommere har købt deres grunde til tvivl forbandet billigt. De kunne lige så vel have betvivlet, at Albus burde brændes på bålet, fordi han havde skabt ild ved hjælp af gnisten fra terzerolen. Det ville have gjort svaret, der kunne antages at supplere grundene til dommen, så meget lettere. Det bedste argument vil så være: Hvor ilden ikke kan bringes i anvendelse, rækker man ud efter jernet, som Hippokrates sagde, eller også var det Salenus eller Gud ved hvilken oldtidslæge."

"Men hvorledes vil De nu omgøre dommen?"

"Først og fremmest vil jeg søge at trække tiden ud; med Deres tilladelse vil jeg chikanere den undersøgende dommer en smule. Jeg kan nok sørge for, at sagen vedbliver at være noget rodet, i hvert fald for en tid, og imidlertid kan der jo indtræffe et eller andet."

Han dvælede virkelig længe med det andet forsvarsindlæg og optrådte til sidst med den tidligere kun svagt berørte indvending, at der i undersøgelsen var begået en fejl. Fakta var

ikke fuldstændigt oplyst: der var intet sket for at hidskaffe det redskab, hvormed mordet formodedes at være begået. Men dette var nødvendigt, såfremt det endnu var muligt at finde det, fordi redskabet lige så godt kunne levere forsvarsgrunde som en obduktion af liget. Han forlangte derfor en eftersøgning i strømmen. Dette var naturligvis forgæves, for hvorledes skulle man finde en terzerol på bunden af den favnedybe strøm?

"Undersøgelsen var ikke omhyggelig nok," påstod han, "den skal gentages." Som man ser, havde han der lavet sig en skrue uden ende, som jeg ikke kunne lade ham bruge efter behag. Jeg aflagde derfor beretning om det til ministeriet. Her fandt imidlertid Rebhahns argumenter, understøttet af lovens bogstav, så megen støtte, at man kom i forlegenhed med, hvorledes man skulle gribe sagen an. Men en tilfældig omstændighed kom uventet til hjælp. Vejvæsenet havde netop besluttet, i stedet for den gamle træbro, som hvert år led meget af isen, at lægge en stenbro. Af denne årsag ville man, mens man lagde stenfundamentet til den nye bros piller, opdæmme og omlede strømmen, således at dens tidligere leje blev helt tørlagt. Nu mente man, at en omhyggeligere efterforskning efter terzerolen, end man ved denne lejlighed kunne gøre, kunne hr. Rebhahn (som man i parentes bemærket på grund af hans til tider irriterende skarpsindighed ikke undlod at give et slag over munden, når lejlighed gaves) vel næppe fordre. Dette skulle ske, og hvis terzerolen da ikke fandtes, måtte man anse den for uerholdelig.

18. De blå bønner

Rebhahn triumferede, Dette gav efter hans mening en udsættelse i flere år. Men efteråret og den milde vinter var så tør, at interimskanalen allerede blev åbnet i december og broens omgivelser lå tørre. Terzerolen blev fundet, til Rebhahns store ærgrelse. Albus erkendte den for at være sin, og hans navnetræk, F. A., fandtes indgraveret på kolben. Den blev forelagt hans defensor i retten. Fortrædelig vendte og drejede han den i hånden. Alt stod i bedste harmoni med Albus' bekendelse. Det højre løb var afskudt, på det venstre var hanen spændt og, som det til en fast masse blevne fængkrudt viste, endnu ladt. Efter at han forsigtigt havde afskruet stenen for at undgå en tilfældig affyring, undersøgte han det ladte løb.

"Det var som pokker!" sagde han, "er der ikke kommet dynd i det, er det et djævleblændt skud. Vi vil dog engang se at få det ud."

Førsteren på stedet, som var forsynet med det nødvendige værktøj, og til hvem vi straks forføjede os, afskruede svans-skruen i vor nærværelse. Han fandt den sædvanlige krudtladning, men – *to* kugler i stedet for én.

"Torden og –," udbrød Rebhahn, "hvad er det? Stikker der to blå bønner i dette ene løb, hvad pokker har der da været i det andet?"

Også jeg var frapperet over denne opdagelse. Efter Marianes beretning havde de slet ingen kugler haft, og Heinrich havde ladet købe to hos våbensmeden i B… – hvortil skulle han vel også

have brugt tre? – Den tanke, at man ved ladning af et dobbeltløbet skydevåben let kan tage fejl, når man ikke straks giver begge løb krudt og samtidig kugler, faldt mig ind; for drejer man geværet i hånden, hvilket let kan ske ubevidst, så bliver det højre løb det venstre, og intet af dem bliver rigtigt ladet. Jeg lod nogle ord falde om dette, som Rebhahn straks greb og udbrød:

"Rigtigt, rigtigt, det er klart, at det højre løb har været ladet med måneskin."

"Men hvorfra kommer da kuglen i Heinrichs bryst?"

"Hvad? Kugle? Fundet i liget? Er den til stede?"

"Naturligvis."

"Afsted da, kom med! vi må have fat i denne tredje kugle!"

Med disse ord samlede han den adskilte terzerols enkelte dele sammen, stak de små stykker i lommen og ilede, med løbet i hånden, ud på gaden og, uden at standse et øjeblik, hen på Tinghuset.

Da jeg som velbestaltet embedsmand ikke kunne ile lige så rask afsted, indhentede jeg ham først i retssalen. Der stod han foran retsfuldmægtigen, der allerede havde fremtaget den med rettens segl forsynede æske, hvori den omspurgte kugle lå.

"Kuglen, kuglen!" råbte han, idet han i sin utålmodighed stampede i gulvet med foden, da fuldmægtigen syntes tvivlrådig, om han turde brække seglet. "Gør det kun, men hurtigt. Defensor anerkender seglet for ukrænket."

Lige så utålmodig som han selv lod jeg æsken åbne, mens Rebhahn med rystende hånd holdt løbet frem. Jeg passede kuglen i løbet, den var – for stor. Der var ingen tvivl mulig, den

vejede mindst to gange så meget som den kaliber, terzerolen brugte.

"Nå, nå?" sagde Rebhahn, idet han skar ansigter af glæde, "lad kun den skinbarlige Djævel komme og bringe mig den derind. Og selv han kunne ikke få den ud igen, stadig kuglerund som denne her!"

"Det er tydeligt," bemærkede jeg, "men ubegribeligt."

"Hvad er ubegribeligt, min herre? At denne kugle ikke kan have været deri, det skal selv den blindeste assessor kunne begribe, og det håndgribeligt. Protokollér De blot dette nye i bedste form. Hr. Albus er uskyldig!"

"Men hans tilståelse?"

"Er enten usandhed eller en vildfarelse."

Der gaves virkelig heller ingen anden tænkelig mulighed, end en af disse to. Den første anskuelse opfordrede til at gøre et forsøg på at overraske selvanklageren for at komme efter sandheden. Jeg lod ham fremstille sig, efter at pistolen atter var bragt i orden.

"Albus, der har tildraget sig en omstændighed, hvorover jeg må optage Deres erklæring til protokols. Er dette" – jeg lod fuldmægtigen oplæse hans tilståelse – "ikke Deres selvanklage og bliver De stående derved?"

"Ja!"

"Dette er terzerolen, som De har erkendt for at være Deres og det redskab, hvormed De begik mordet. Vedstår De også dette?"

"Ja!"

"I denne æske opbevares kuglen, som dræbte Deres broder, og som man har fundet i hans bryst. Jeg har selv set lægen

udtage den, modtaget den af hans hånd, lagt den i denne æske og forseglet denne æske med rettens segl. Her er den."

"Nå," spurgte han uvilligt, "skal jeg måske stadfæste en erklæring om, at den er – af bly?"

"Ikke just det, men jeg må fordre, at De endnu engang for mine øjne lader denne terzerol med den."

"Håner De mig, De, som ellers er så menneskekærlig?"

"Det gælder blot en pedantisk retslig formalitet; prøv kun."

Han bragte kuglen til mundingen og studsede.

"Det er ikke –"

Skiftevis betragtede han mig og advokaten, hans mund fortrak sig til et hånligt smil, han kastede kuglen og våbnet fra sig på bordet, idet han vendte sig til Rebhahn og sagde:

"Djævel af en advokat! Du vil friste mig, som du fristede Herren, din mester. Du vil indlægge dig ære ved dit arbejde, vil bedrage retten og du har som en taskenspiller ombyttet kuglen."

Jeg forsikrede ham om den absolutte umulighed af dette, jeg bekræftede mine ords sandhed ved vort tidligere venskab og så sandt Mariane elskede ham.

Hans åndedræt standsede ved disse ord, hans bryst hævede sig og sank, hans blik blev stift og han fo'r med hånden til panden som et menneske, der tvivler om sin hjernes sunde tilstand.

"Hvornår, min Gud i Himlen! Hvornår – men det er jo umuligt – utænkeligt."

"Hvem kan vide det? Hvor mange kugler havde De, da terzerolen blev ladet?"

"To."

"*Kun* to?"

"Ja, Heinrich bragte ikke flere."

"Nuvel, hr. Albus, og i det ene løb, der ikke er afskudt, fandt vi *begge* kugler."

"O herre Jesus!" råbte han, "mit hoved, mit hoved!"

Han kastede sig over bordet, men sprang straks op, slog øjnene i vejret og sagde: "Jeg ser intet, intet! Djævelen tragter efter min sjæl, han har blændet mine øjnes lys!"

19. Kuglesæden

En gysen gennemfo'r mig, da jeg så ham ind i øjnene; hvis ikke alle tegn skuffede, så var han – afsindig. Jeg førte ham sammen med Rebhahn ind i det værelse, som han så udmærket burde kende. Intet spor af modtagelighed for ydre indtryk var at se. Intet andet end navnene: "Heinrich – Mariane" kom over hans læber fra tid til anden, uden at han dog selv syntes at ane den svage lyd af disse.

Hvilken pine for mig! Min ulykkelige idé med at oprive hans falske selvanklage ved at overrumple ham kunne meget vel have kostet ham hans besindelse, fordi den netop ikke var falsk – det kunne der næppe mere herske tvivl om – men snarere hvilede på et uforståeligt selvbedrag. Jeg lod lægen hente, han rystede betænkelig på hovedet, og ulykkeligvis stod det snart alt for klart, at han havde god grund til dette.

Ganske vist blev Ferdinands sind den selv samme dag atter modtageligt for ydre indtryk, og han talte med os alle som et fornuftigt menneske, så længe man ikke berørte tanken om hans uskyldighed. Men ved den mindste hentydning på denne genstand viste sig en *idée fixe*, der som bekendt et det første tegn på sindssyge. Ferdinand mente, at Djævelen, der ikke ønskede hans udsoning med Gud, forsøgte at narre ham til at tro, at han ikke havde begået nogen synd, og til dette formål antog form af hans venner og bekendte, eller virkelig fo'r i deres sind og gemyt for at misbruge dem til sit formål.

Hvis nogen af os var i stand til at tale med ham, var det Juliane, som var den, han holdt mest af at tale med, og som han ville lytte til uden at blive irriteret, når hun berørte dette emne. Allerede troede hun engang at have nået sit mål, men da begyndte han at græde og sagde halvhøjt: "Så ung, så skøn, en så himmelsk sjæl, og dog for min skyld besat af Djævelen!"

Men undertiden forefaldt der også komiske scener, som når Rebhahn, udrustet med alle fornuftens våben, drog i felten mod hans fikse idé. Så snart han mærkede hans hensigt, satte han sig straks ligesom i positur og syntes at opbyde hele sin åndskraft til en disput med ham.

"De påstår, jeg er uskyldig; fortæl mig da, hvori min uskyld består!"

"Det er jo hele sagen, min kære hr. Albus; De forestiller Dem, at De har myrdet Deres broder med et skud, der blev affyret ved Deres skødesløshed. Men det er en umulighed, eftersom det løb, der blev affyret, var ladet med løst krudt, og fordi den kugle, der blev fundet i hans bryst, er af for stor en kaliber til Deres terzerol."

"Ladet med løst krudt!" sagde han sarkastisk. "Jægere kender til alskens ting, som Deres filosofi ikke kan drømme om. Har De aldrig hørt om *kuglesæd*?"

"Nej."

"Det overrasker mig, jeg ville have væddet om, at De allerede havde gjort bekendtskab med dem. Tænk Dem, denne sæd er ganske sort og pulverformet ligesom krudt, men er i virkeligheden kuglefrø, der sås i pistolløbet og vokser derinde. Nå, kender jeg så ikke til Helvedes kunster?"

"Men min kære Albus, kuglen var jo for stor til løbet, og kan på ingen måde være kommet ud derfra."

"Ha, ha, ha! Det er jo netop det kunstfærdige; den svulmer op, når den kommer ud i luften, og man vil sværge på, at det er en anden kugle."

"Det er noget tåbelig tøjeri, hr. Albus," sagde Rebhahn vredt; han mente, at Ferdinand gjorde nar ad ham.

"Ikke halvt så tåbelig som Deres retspraksis. Hvis en mand holder sin pistol for brystet af en anden, og den går af, før han når at røre aftrækkeren, og den anden er død, vil forsvarsadvokaten sige: den første ønskede ikke at røre aftrækkeren, *ergo* slog han ikke den anden ihjel. Men et menneske har en samvittighed, og den samvittighed er ikke en advokat."

"Det har ikke noget at betyde," svarede Rebhahn. "Loven og almindelig sund menneskeforstand forlanger begge, at den førstes handlinger og den genstand, han benytter, tilsammen bevirker den andens død, for at der kan være tale om manddrab. Dette er ikke tilfældet her. De kan have så mange slags samvittighedsnag, De ønsker, om Deres vrede, Deres angreb, Deres skud – det kommer ikke mig ved – men loven siger, at De ikke er den person, der afstedkom Deres broders død, og Deres våben er ligeledes ikke årsagen hertil."

Rebhahns skarpe forstand gjorde imidlertid øjensynlig sin virkning på Ferdinand, der efter at have udstødt et dybt suk til sidst udbrød:

"Ha! hvis nogen blot kunne forklare mig, hvorledes han skulle være omkommet på nogen anden måde!"

"Den forklaring," svarede Rebhahn, "er, i almindelighed taget, lige for hånden."

Ferdinand betragtede ham hånligt, åbnede sin højre hånd og så smilende på den.

"Det er soleklart," vedblev Rebhahn, "omstændighederne tillader ingen anden antagelse, de beviste kendsgerninger påtvinger den menneskelige forstand den overbevisning, at et andet skud, samtidigt med affyringen af Deres pistol, måske i betydelig afstand, har jaget Deres broder den større kugle i brystet. Kan ikke en vildttyv i samme øjeblik have fejlet sit mål og skudt forbi et stykke vildt?"

Albus blev rystet, hans hånd lukkede sig og med raske skridt, med hårdt sammenpressede læber gik han op og ned i værelset.

"Han der er snu," sagde han for sig selv, og idet han vendte sig til mig, vedblev han: "men han fanger mig ikke, for han er dog kun en dum djævel. Denne gang skulle han dog have antaget en bedre skikkelse; i denne har jeg straks erkendt ham."

Mod denne hårdnakkede afsindighed var intet at udrette, og man måtte lade genstanden uberørt og afvente, om ikke tiden og naturen formåede at befri ham for den.

20. Nøglebøssen

Rebhahn indgav sit andet forsvarsskrift, og jeg længtes efter, at dommen skulle falde, da jeg med sikkerhed ventede, at han skulle blive aldeles frifundet. Men det var ingenlunde tilfældet!

"Vel var det" – mente de gode herrer – "ikke ganske utænkeligt, at Heinrich var faldet for en andens hånd – det være sig med eller uden hensigt – men da arrestanten vedbliver sin tilståelse og da en anden gerningsmand endnu ikke var udfundet, så ville Ferdinand Albus, indtil hans uskyldighed til fulde var godtgjort, blive at forvare i et tugthus eller en arbejdsanstalt."

Eftersom den åndelige forstyrrelse, hvori Albus fortsat befandt sig, ikke tillod, at dommen blev bekendtgjort for ham, indskrænkede man sig til at meddele den til dr. Rebhahn.

"Gid I må blive hængte!" udbrød han. "I ville måske opstille den grundsætning, at ingen må erklæres for uskyldig, førend han har skaffet den skyldige tilstede. Nu ønskede jeg næsten at være den, hr. Albus anser mig for, så at jeg kunne opspore den karl, der har afskudt denne mystiske kugle."

Rebhahn havde næppe talt ud, førend postbuddet overbragte mig en lille pakke fra en fredsdommer i den nærliggende nabostat. Denne embedsmand sendte mig en bekræftet udskrift af en retssag med den bemærkning, at han efter alt, hvad han havde hørt af rygtet om den mærkværdige, imod den unge hr. Albus verserende sag, måtte tro, at det tilsendte ville kaste et lys over det gådefulde i den nævnte sag. Dermed fulgte

en guldsignetring med bogstaverne H. A. på begge sider af en merkurstav, der hvilede på et anker, og en kuglebøsse af så ringe dimensioner, at man næsten kunne tro, at den havde tilhørt en indbygger i landet Lilliput. Løbet var næppe otte tommer langt og var riflet indvendig, som den slags pistoler, der bærer halvandethundrede skridt og rammer plet. Den syntes at være fremstillet af en pistol, for den korte kolbe var tilsat og lod sig skrue af. Det var åbenbart en vildttyvs bøsse. Begge genstande var da også blevet fundet hos en vagabond, som man efter Heinrichs død havde taget i forvaring i grænseskoven. Han kaldte sig Rollkopf og den mod ham førte undersøgelse havde snart bragt for dagen, at han tidligere havde hørt til en røverbande i Rhinlandene, var blevet fanget, overbevist om flere mord, dømt til døden, men var brudt ud af arresten; herefter havde han sluttet sig til nogle vildt- og kvægtyve i grænseskoven, efter hans forsikring for at forbedre sig, da han havde vidst, at man her måtte aflægge en svær ed på ikke at ombringe noget menneske, var det end i yderste livsfare. Denne ed ville han også punktlig have overholdt, men en bemærkning fra forhørsdommeren, at dette ikke ville have mindste virkning på den over ham i hans tidligere hjemstavn fældede dødsdom, bevægede ham til den tilståelse, at han, kort før sin sidste pågribelse, dog en gang havde brudt denne lov, hvori imidlertid hans høvedsmand egentlig var skyld, fordi han havde givet ham et gevær, der næppe var en halv alen langt og dog skulle kunne skyde to hundrede skridt. Med denne "nøglebøsse" ligger han i buskadset ved vejen, ser to herrer gå forbi, og hører, at den ene siger til den anden: "Hvorfor slæber du nu 8000 dalet til M...?" Dette lokker ham vel til at forsøge på

sit tidligere håndværk, eller til i det mindste at forsøge om han ikke blot ved at true kunne få fat i de 8000 daler. Men han bemærker, at den ene af herrerne har en dobbeltløbet pistol i hånden, hvorfor han rejser sig og følger dem i afstand. Ikke længe derefter bliver de stående, den ene "tumler rundt" omkring den anden og det falder ham ind: "Du skal dog engang se, om din kaptajn har løjet, om virkelig nøglebøssen kan nå derhen." Han lægger an, skyder, og – "straks bliver den ene krum". Den anden – tænker han – vil nu skruppe afsted, men nej! han bliver stående som en støtte, kaster sig over den anden og viger ikke en hel time fra pletten. Endelig "stikker han af"; tyven sniger sig frem, gennemroder den dødes lommer, men finder dem tomme og må tage til takke med en ring, som han ikke uden møje må trække af den dødes finger.

Ingen vil formodentligt nu mere betvivle, at ringen havde tilhørt Heinrich Albus, hvilken Ferdinand sikkert ville have savnet, hvis han ikke var besvimet ved gensynet af broderens lig. Den mystiske kugle (som Rebhahn nylig havde kaldt den) passede fuldkommen i vildttyvens nøglebøsse, og når man så nøjere til, var endog indtrykket af det riflede løb synlig.

"Nå," udbrød hr. Rebhahn, "nu vil den tosse selv indse sin uskyldighed," og med disse ord ville han allerede ile til ham.

"Vil han tro *Djævelen*?" spurgte jeg.

"De har ret; det må han høre af en, der ser bedre ud end jeg."

Denne opdagelse var virkelig også alt for vigtig, til at jeg skulle have vovet virkningen deraf på ham på en uforsigtig måde. Den fuldstændige løsning af den gåde, der havde forbitret hans sind, måtte han høre af en mund, som han ikke

så let ville antage for et Djævelens værktøj, og hvem var vel et mere passende sendebud, end Mariane selv?

21. Den psykiske læge

Denne piges stærke sjæl havde, for at bekæmpe sin sorg, grebet til et middel, som vi ikke just kan anbefale svage sjæle, netop fordi de er for svage til gøre brug af dette. Hun havde sysselsat sig med at lære det engelske sprog – valget af dette var forståeligt, da Ferdinand yndede det – og hun var allerede så vidt, var allerede så vant til at *tænke* på dette sprog, at hun i begyndelsen af vor samtale mere end en gang tiltalte mig på engelsk. Hun havde hørt, at terzerolen var fundet, om den gådefulde kugle, om den ny dom og tillige om Ferdinands sindsforvirring; men det sidste holdt hun for en opfindelse af advokaten, eftersom netop dette at "påstå forbryderen sindssyg" er noget som defensorerne ofte finder på for at få de skyldige fri for straf.

Men da hun nu hørte det modsatte fra mig, styrtede tårerne hende ud af øjnene og næppe kunne hun frembringe de ord:

"Stakkels, stakkels Ferdinand! Ikke længer menneske og dog levende. O! Gud, min Gud, sender du mig også dette."

"Jeg har håb om hans helbredelse, kære veninde, hvis De kunne beslutte Dem til et skridt, der dog forudsætter, at Deres hjerte endnu ikke er kølnet for ham."

"Hvorledes? Mit hjerte?" udbrød hun og sprang op. "Hvad forlanger De? Min sidste blodsdråbe vil jeg hengive for ham, selv med opgivelse af mit eget liv."

I korthed skildrede jeg hende tingenes tilstand – Ferdinands *indre* tilstand – gjorde hende bekendt med opdagelsen af den

sande gerningsmand og sagde hende, at denne underretning ville virke helbredende på hans sindstilstand, når den kom igennem *hendes* mund.

"Hvis ikke alle tidligere iagttagelser skuffer mig," vedblev jeg derpå, "så har De en så afgjort magt over hele hans nervesystem, at jeg næsten tvinges til at tro på en magnetisk rapport imellem Dem."

Det var en fryd at se glæden i hendes blik, høre hendes stemme bæve, da hun sagde disse ord:

"Oh ja, min herre, jeg vil, jeg *skal* redde ham. Over hans ånd, hans hjerte har jeg magt; ene hans samvittighed er stærkere end min kærlighed."

Hurtigt tog hun hat og kåbe, og ilede med mig til sin fader, som hun med et par ord fortalte, at hun straks måtte ledsage mig til Z..., da Ferdinand virkelig var gået fra forstanden, og hun nu ville forsøge på at helbrede ham og bringe ham tilbage. Han havde intet at indvende, ikke mindst da jeg bekræftede hendes ord, og få minutter efter sad jeg med hende i vognen.

22. Mariane læser protokollen

Som man vil forstå, var formålet for vor korte rejse den eneste genstand for samtalen. Hun udfrittede mig om de mindste omstændigheder med hensyn til hans fikse idé, udkastede endelig en plan for vor fremgangsmåde, og dikterede mig så at sige min rolle.

Jeg skulle forberede den sindssvage på hendes besøg. Han læste, da jeg kom ind, i Popes "Forsøg om Mennesket", som Juliane havde givet ham, og syntes fortrædelig over forstyrrelsen.

"Jeg har atter været i B..., kære Albus."

"Så?"

"Jeg har set Mariane."

Han betragtede mig med et blik, der indeholdt en anelse uro, og svarede:

"Jeg ser hende stedse."

"Og dog har De, så vidt jeg mindes, ikke talt om hende, siden De kom her."

"Netop derfor."

"Men desto mere talte hun om *Dem*."

Han fjernede sig nogle skridt, og spurgte så tøvende, idet han atter vendte sig mod mig:

"Er hun endnu – er hun lige skøn?"

"Ja, det er hun, uagtet den sorg, hun bærer på."

"Det vil gå over, hun vil blive lykkelig, når jeg ikke mere er til."

"Jeg tvivler på det; den der en gang har elsket som hun –"

"Hun vil bedre – jeg ville sige, hun vil elske en anden bedre, én jeg kender."

"Hvem da?"

"Hun vil elske Dem," svarede han i en overbevist tone.

"Albus, hvorledes falder De på den tanke?"

"Hun elsker Dem allerede nu, har gjort det længe."

Jeg studsede. Havde han måske derfor ikke omtalt Mariane siden deres adskillelse? Hvad havde givet ham anledning til den idé? Var denne tro ældre end hans beslutning om at favne døden i stedet for bruden? Havde den haft indflydelse herpå? Og var den måske også medvirkende til hans vanvid? Alle disse spørgsmål trængte ind på mig i et øjeblik, men hans uretfærdighed mod Mariane sårede min følelse.

Jeg trådte rask hen til ham, lagde hånden på hans skulder og sagde:

"Albus! hvor vidt går De i Deres forblindelse? Vil De se det modsatte, skue det med Deres egne øjne?"

Han fo'r tilbage, betragtede mig stift, strakte hånden ud og lod den langsomt glide ned af min arm, som om han ved følelsen ville udforske noget, og udbrød så:

"Ha, nægt det ikke! Mariane er her, jeg føler hendes nærhed."

"Således er det, Ferdinand, hun vil tale med Dem, hun har noget vigtigt at åbenbare Dem; opbyd derfor alle Deres åndskræfter for at fatte det."

Med klokkestrengen gav jeg det aftalte tegn; han stod tavs og skælvende, og jeg begyndte at frygte virkningen af den kommende scene. Sagte trådte Mariane ind, og idet hun lukkede døren bag sig, dækkede Ferdinand sit ansigt med sine hænder, som han dog straks atter lod falde. Mariane kaldte ham

ved navn, men i en tone af den fuldeste ømhed, og med udråbet, "Du min engel," faldt han ned for hendes fødder.

Hun rejste ham op, og da han åbnede læberne som for at tale, afbrød hun ham med ordene:

"Tal ikke, min Ferdinand, ikke endnu. Jeg ser, hvad du føler og føler selv, at det er uudsigeligt. Stakkels ven, hvor må du ikke have lidt, hvor du er blevet bleg! Kom, lad os sætte os, giv mig din hånd og føl mit hjertes rolige slag, indtil dit eget holder takt med det."

Han syntes ikke at fatte, hvad der foregik med ham, og da han ikke selv kunne forklare sig det, søgte han at gætte sig til det af mit blik.

"Hvor er jeg da? Er De da ikke – er jeg da ikke længer den blodbetyngede, brodermorderen?"

"Nej, nej," tog Mariane ordet, idet hun slyngede sin arm omkring ham og trykkede ham til sit bryst. "Du er min Ferdinand, min ægtefælle. Du er fri for al skyld, du var fri for den, da jeg skyede dig som en morder; den frygtelige gåde er løst, din blodskyld var et selvbedrag, din tilståelse en vildfarelse, ligeså tilgivelig som forfærdelig. Du tvivler? Her" – hun strakte sin hånd, hvori hun holdt røverens bekendelse, frem – "her holder jeg sandheden, den uigendrivelige sandhed. Du er uskyldig, den virkelige morder er opdaget!"

Albus lænede sig tilbage og i hans blik, der var stift rettet på hende, afmalede sig den indre kamp imellem angst og kærlighed, som fik mig til at holde vejret.

"Ha, også du, Mariane? O, frister, frister! kom hvorledes du vil, lån alle feers yndigheder, stjæl kærlighedsgudindens

fortryllende åsyn, kom i enhver skikkelse, kun ikke i *denne*, ikke i denne!"

Hvis hjerte havde ikke måttet sønderrives ved denne heftige, åbenbare, fysiske tilstedeværelse af hans afsind?

"O Jesus, min Frelser," jamrede Mariane stille, med fast foldede hænder. Hendes mod syntes brudt, men hun samlede hurtigt sine kræfter, holdt hans hoved med begge sine hænder og betragtede ham med et blik og et ansigt, hvori alle træk åndede den reneste kærlighed. Derpå trykkede hun et kys på hans pande og sagde i en tone, der åndede den dybeste vemod:

"O, min Ferdinand, min kære, gode, ulykkelige Ferdinand! Gives der endnu blot en gnist af menneskelig forstand tilbage i dig, så berøv mig ikke min, Ras, dræb, sønderriv mig, men gør mig ikke vanvittig!"

Denne tone af den dybeste smerte, denne rørende bøn syntes at gennemtrænge hans sind.

"Nej!" udbrød han, "det er umuligt, det kan ikke være Fristeren, i dette tempel kan han ikke trænge ind. Besnæret har han dig, men du *er* Mariane!"

"Vil du være fornuftig, min Ferdinand? Vil du høre roligt på mig?"

"Tal, tal!"

Hun foldede papiret ud, der var faldet ned på sofaen ved hendes side, fortalte ham, hvad røverens historie var, og læste beretningen om, hvorledes han havde udøvet den usalige dåd, ord for ord som retsskriveren havde nedskrevet den. Men hvorledes læste hun det ikke, i en tone og med gebærder, hvormed sikkert aldrig før noget retsligt dokument er blevet forelæst, og som absolut måtte fremtvinge tro.

Da hun var færdig, betragtede hun ham med et triumferende smil og spurgte:

"Nu, Albus, hvad mener du? Hvem var den dræbte? Se her. Af hvis finger har røveren taget denne ring?" (Hun havde haft den på sin ringfinger og holdt den nu frem for hans øjne.)

"Det er Heinrichs ring," udbrød han; "det er vist, det er klart som dit blik! Rollkopf har skudt ham! O, min Gud! og han er død i den tro, jeg selv har næret; han har anset mig for at være sin morder!"

"Heller ikke det, Albus," faldt jeg ham i talen. "Erindrer De Dem ikke hans sidste ord? Sagde han ikke: 'Dér – der er røveren!' Jeg vil sætte min sjæl i pant på, at han har set gerningsmanden, og at det var det, han ville sige Dem."

Han sprang op. "Ja, således er det, så sandt Gud lever, således er det! Mariane, jeg er uskyldig! Nej, ikke uskyldig, jeg har forbrudt mig svært, jeg har leget som en rasende med det ladte våben, men, Gud være lovet, jeg er ingen morder, intet broderblod klæber ved min hånd. O, Mariane, du er min gode engel, du har frelst mig fra min samvittigheds pinsler."

Han kastede sig til hendes bryst.

"Min elskede Ferdinand!" sagde hun blidt hulkende. Jeg havde ikke ord for min glæde. Ferdinand vendte sig mod mig: "Herr von L..., min *ven*, kan jeg nu atter kalde Dem, jeg har begået en brøde; De er lovkyndig, sig mig, hvilken straf venter mig?"

"Ingen, håber jeg."

"Men det ville ikke være retfærdigt; jeg er beredt på det; men ikke en vanærende straf – den ville ramme andre end mig selv."

Jeg forsøgte at gøre umuligheden af noget sådant klar; men jeg havde ikke ganske forstået hans mening. Han tænkte ikke

på en lovmæssigt vanærende straf, men mere på en straf, der nedsætter en i offentlighedens øjne. Og det gør – muligvis undtagen bødestraf – enhver straf; i hvert tilfælde i lande, hvor retsplejen er hemmelig eller baseret på aktstykker, hvor den anklagede frikendes og grundlaget for frikendelsen kun er lidet bekendt og indskrænkelser af trykkefriheden ikke tillader den dømte at bekendtgøre sagens omstændigheder vidt og bredt. Dette gælder også den her ophævede dødsdom; renset for anklage eller ej, så tvivler den brede befolkning på den, over hvis hoved bøddelens økse har svævet, uanset om de dommere, der har dømt eller frikendt den pågældende, har taget fejl. Albus syntes at føle dette, og talte med stigende ængstelse om det.

Mariane hørte vor samtale med et blidt smil. Endelig kom hun hen til os, tog Ferdinands hånd og sagde på engelsk: "Vær rolig, min elskede! min republikaner! Hvis Europas fordomme plager os, er det atlantiske ocean ikke bredere i min kærligheds øjne end min hånd på verdenskortet – netop en håndsbredde."

Hvorledes skal jeg beskrive det udtryk af overraskelse og forbavselse, af ekstase, der gled over Ferdinands ansigt. For første gang hørte han af sin elskedes mund det lands sprog, som han intet øjeblik var ophørt at længes efter, siden han forlod det; og han måtte nødvendigvis læse hendes kærligheds størrelse og uudslukkelighed i denne genstand, som hun havde brugt tid og arbejde på, mens hun var adskilt fra ham.

Han trykkede hende til sit bryst og svarede på samme sprog:

"Guddommelige væsen, hvormed har jeg ubændige, rasende fortjent dette hjerte? Straf mig, I dommere, eller frikend mig,

tænk slet om mig, I mennesker, eller vel; der gives en salighed her på Jorden, som I ikke vil kunne berøve mig."

23. Djævelen i egen person

Han blev fuldkommen frikendt, og det på en måde, som aftvang selv hr. Rebhahn, der ellers ikke i almindelighed agtede herrerne af det grønne bord alt for højt, den tilståelse, at den, der havde udarbejdet denne dom, var et menneske, helt og holdent et menneske, og det et sådant, der havde både forstand og hjerte på rette sted. Og når man læste forudsætningerne for denne dom, kunne man ikke tvivle om, at forfatteren havde haft til hensigt at frikende denne anklagede ikke alene for anklagerne mod ham, men også for de anklager, han havde rettet mod sig selv, og dem, der udsprang af den offentlige mening.

"Af den forbrydelse," hed det, "som Albus har anklaget sig selv for, er der intet tilbage andet end en ubetænksom handling i affekt, som Staten ikke har ret til at straffe, eftersom den ikke var til skade for andre end den, der udførte den. Ejheller kan han bebyrdes med omkostningerne ved rettens undersøgelser, for selv om han alene satte dem i gang ved en ubegrundet tilståelse, var den misopfattelse, hvoraf tilståelsen udsprang, uundgåelig; det vil sige, var af en sådan beskaffenhed, at han nødvendigvis under omstændighederne måtte overveje sandheden indtil det lykkedes hans forsvarer og den undersøgende kriminalassessor at udfinde den skjulte sandhed – skjult, selv for den anklagede."

Det forstår sig af sig selv, at Albus, da denne dom faldt, ikke længere var min, men Marianes fange, og to uger efter blev de

elskende viet, offentligt og under en sådan sammenstimlen af halvt nysgerrige, halvt deltagende mennesker, som aldrig før var blevet set i B…. Også det "dygtige bal" fandt sted, og udmærkede sig ved, at blandt gæsterne var også "Djævelen i egen person" til stede; for således plejede Mariane at kalde hr. Rebhahn, der jo af hendes forlovede var antaget for netop dennes stedfortræder.

En måned senere afrejste det unge par til Hamburg og indskibede sig til Philadelphia. Mariane er nu moder til to raske drenge og en datter, som lover at blive lig hende på sjæl og legeme.

"Vi er vel lykkelige," skriver hun i et brev til mig af 12. august 1826, "så lykkelige, som De og Deres "djævel" har gjort os. Min republikaner, min ustyrlige elskede har ikke forgæves prøvet ulykken; hans lidenskaber er blevet til lam, der kraftige, men tæmmede boltrer sig i det grønne. Hans onkel og hans onkels kone holder af os, og vore børn er blevet deres."

Kammerråd Brandt er uden noget sandsynligt håb om atter at gense sin datter her på Jorden, men trøster sit merkantile hjerte med de summer, hans amerikanske kompagnon hjælper ham til at tjene, og sit faderhjerte med den tanke, at den gamles formue i Philadelphia en gang vil tilfalde hans stamme. Tillige har han endnu ikke opgivet håbet om at leve så længe, at hans dattersønner kan gøre deres første rejse til Tyskland for at lære den tyske forretningsgang at kende på rette sted.

Da jeg nu netop har citeret fra Marianes seneste brev, ser jeg ingen grund til, at jeg ikke også skulle gengive hendes efterskrift, noget der – som man ved – sjældent savnes i et brev fra en kvinde. Hun skriver: "Somme tider ønsker jeg virkelig, at

vor historie kunne blive bekendt i hele Tyskland, jeg mener trykt; det kunne være nyttigt for mangen uregerlig elsker. Jeg ved nok, at De ikke spilder Deres tid med sådanne ting; men jeg tror, at hvis De fortalte hovedbegivenhederne til forfatteren af den tragedie, der nær havde kostet min Albus hans hoved, ville han vide, hvad der var at gøre med det. Jeg læste engang i en avis, at han har skrevet endnu en tragedie med navnet *Albaneserinden*. Nuvel, mit navn er Albus, og min Fritz – min ældste søn – mener, at det er forkert: jeg burde kalde mig Alba. Så han vil nok gøre det for os."

24. Den kære herre

Det er sket, og på en måde, så jeg håber, at Alba vil være tilfreds, når denne novelle når til Philadelphia. Dog skal hun ikke takke mig så meget som hendes "kære herre", for at jeg ikke har pyntet alt for meget på *hendes* historie. Der findes – og det kan jeg sige uden at smigre – der findes kun få kvinder og piger af hendes *kaliber* her i Europa.

Det er min efterskrift.

Müllner.

Om "Kuglen"

Forfatter: Adolf Müllner (1774-1829).
Org.udgave: *Der Kaliber. Aus den Papieren eines Criminalbeamten*. Føljeton i 12 dele i *Mitternachtsblatt für gebildete Stände*. Herausgegeben von Müllner, Braunschweig forår 1828.
Denne udgave er med udgangspunkt i en forkortet dansk oversættelse i *Illustreret Folkeblad* 1857 oversat fra tysk af Kim N. Jensen (f. 1955) på grundlag af udgaver i Lesefruchte, München 1828 og *Der Caliber*, Verlag Schauenburg, Lahr o.J.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter titelbladsillustration fra *Der Kaliber*, Verlag von Carl Focke, Leipzig 1829.

ISBN 978-87-7979-999-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-211-1 (Ølstykke 2011).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk